

## TYÖTERVEYSHUOLLON ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUS TOIMINTAKERTOMUS 1.1.-31.12.2015

Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Oulun yliopisto,  
Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Työterveyshuollon  
virtuaaliyliopisto ja ns. muun erikoislääkärikoulutuksen yhteistyön  
osalta Työterveyslaitos

## Sisälllys

1. YLEISTÄ TYÖTERVEYSHUOLLON ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSESTA.....	4
1.1. Koulutuksen tavoitteista, rakenteista ja rahoituksesta ja toimintakertomuksen rajaus .....	4
1.2. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen strateginen kehittäminen .....	5
1.2.1. Työskentely rahoituksen varmistamiseksi .....	5
1.2.2. Työskentely tavoitteiden ja sisältöjen kirkastamiseksi .....	5
1.2.3. Ulkoisen arvioinnin raportointi ja hyödyntäminen .....	6
1.2.4. Opetusmateriaalityö .....	7
1.3. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen volyymit vuonna 2015 .....	7
1.4. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen voimavarat yliopistoissa .....	8
1.5. Yliopistojen yhteistyön käytännöt .....	10
1.6. Julkaisutoiminta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta.....	11
2. HELSINGIN YLIOPISTO .....	12
2.1. Yleistä.....	12
2.2. Koulutustoiminta .....	12
2.3. Kouluttajakoulutus .....	14
2.4. Muu toiminta.....	15
3. ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO .....	18
3.1. Yleistä.....	18
3.2. Koulutustoiminta .....	18
3.3. Kouluttajalääkärikoulutus.....	19
3.4. Muu toiminta.....	20
4. OULUN YLIOPISTO.....	21
4.1 Yleistä.....	21
4.2. Koulutustoiminta .....	21
4.3. Kouluttajalääkärikoulutus.....	22
4.4. Muu toiminta .....	23
5. TAMPEREEN YLIOPISTO .....	24
5.1. Yleistä.....	24
5.2. Koulutustoiminta .....	24
5.3. Kouluttajalääkärikoulutus.....	25
5.4. Muu toiminta .....	26
6. TURUN YLIOPISTO.....	27
6.1. Yleistä.....	27
6.2. Koulutustoiminta .....	27

6.3. Kouluttajalääkärikoulutus.....	28
6.4. Muu toiminta .....	28
7. TYÖTERVEYSHUOLLON VIRTUAALIYLIOPISTO.....	29
7.1. Projektit, hankkeet ja koulutukset.....	29
7.2. Tekniset ratkaisut .....	31
8. LIITETAULUKOT .....	36

# 1. YLEISTÄ TYÖTERVEYSHUOLLON ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSESTA

## 1.1. Koulutuksen tavoitteista, rakenteista ja rahoituksesta ja toimintakertomuksen rajaus

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta vastaavat maamme viisi lääketieteellistä koulutusta antavaa yliopistoa. Yhteistyössä Työterveyslaitoksen ja koulutuspaikkojen verkoston kanssa on alan erikoislääkärikoulutukseen luotu toimiva ja tehokas, työelämän tarpeisiin vastaava koulutusjärjestelmä.

Työelämän rakenteiden, työn vaatimusten, tieteellisen tiedon ja lainsäädännön muutokset ovat tuoneet työterveyshuollolle uusia tehtäviä ja vaatimuksia osaamiselle. Työurien tukemiseksi tarvitaan osaavia työterveyshuollon erikoislääkäreitä tukemaan työkykyä ja estämään työkyvyttömyyttä. Lainsäädäntö edellyttää työterveyshuollossa päätoimisesti toimivilta lääkäreiltä erikoislääkärin pätevyyttä. Lähivuosien eläköitymiset huomioiden tarvitaan noin 50 uutta työterveyshuollon erikoislääkärinä vuosittain.

Kuusivuotinen erikoislääkärikoulutus suoritetaan työssä oppien. Koulutusjärjestelmän osia ovat yliopistollisen opetussuunnitelman mukaisten tavoitteiden ja rakenteiden määrittely, yliopistojen antama neuvonta ja ohjaus, kentän kouluttajalääkärien antama systemaattinen henkilökohtainen ohjaus, toimipaikkakoulutus, teoreettinen kurssimuotoinen koulutus sekä valtakunnallinen kuulustelu. Eriytyvän vaiheen koulutuksessa palvelua vaaditaan vuosi kliinisillä erikoisaloilla, kaksi vuotta koulutustyöterveysasemalla, puoli vuotta kuntoutuksen koulutuspaikassa ja puoli vuotta Työterveyslaitoksella.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta on vuodesta 2005 lähtien tuettu erillisellä rahoituslailla, jonka voimassaoloa on jatkettu vuoden 2017 loppuun. Rahoituslain mukainen sosiaali- ja terveysministeriön (STM) määräraha kohdentuu yliopistoille ja Työterveyslaitokselle sekä yksityisille terveyspalvelujen tuottajille ja työnantajien terveysasemille käytettäväksi työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen, sen koordinaatioon ja kehittämiseen.

Rahoituslaki mahdollistaa klinisen opettajan palkkaamisen kuhunkin yliopistoon. Koska yliopistoissa lääketieteen oppialojen resurssit määräytyvät pääosin perusopetuksen opetusvolyymeista, ne ovat täysin riittämättömät työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen tarpeisiin. Rahoituslaki sisältää myös yliopistoille yhteisen määrärahan, josta rahoitetaan Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston toiminta ja muu erikoislääkärikoulutuksen toiminta vuosittaisen yhteisen toimintasuunnitelman mukaisesti.

Rahoituslaki mahdollistaa korvaukset koulutuksesta myös yksityissektorin koulutuspaikoille, verrannollisella tavalla kuin julkisen sektorin antamaa erikoislääkärikoulutusta tuetaan EVO-rahoituksella. Työterveyslaitokselle suunnatulla määrärahalla rahoitetaan erikoistuvien ja kouluttavien lääkäreiden lisätoimia Työterveyslaitosjaksojen saatavuuden parantamiseksi sekä huolehditaan koko rahoituslain määrärahan hallinnoinnista ja raportoinnista STM:ön. Työterveyslaitoksen määrarahasta rahoitetaan myös verkoston pedagoginen erityisasiantuntija, joka tekee päätoimisesti yhteistyötä yliopistojen kanssa erikoislääkärikoulutuksen, etenkin kouluttajalääkärien koulutuksen tukemiseksi.

Tässä toimintakertomuksessa raportoidaan yliopistojen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen erillisrahoituslailla tuetun yhteisen toimintasuunnitelman mukainen toiminta vuodelta 2015.

## **1.2. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen strateginen kehittäminen**

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen strategiatyö oli käynnistetty jo edeltävänä vuonna keväällä 2014, jolloin sille määritettiin kaksi tavoitetta:

1. Rahoituksen varmistaminen vielä määräaikaisen rahoituslain kuluessa sekä sen jälkeiselle ajalle
2. Koulutuksen sisällöllisten tavoitteiden kirkastaminen toiminnan strategiseksi ohjaamiseksi.

### **1.2.1. Työskentely rahoituksen varmistamiseksi**

Toimintavuonna 2015 jatkettiin aktiivista yhteydenpitoa STM:n kanssa rahoituslain mukaisen toiminnan seurannassa, myös laatien perustelutekstejä rahoituslain mukaisen budjettivarausten varmistamiseksi.

Yhteydenpitoa jatkettiin STM kanssa myös suhteessa kaikkien alojen erikoislääkärikoulutuksen uudistustyöhön ja hallinnon siirtymiseen opetus- ja kulttuuriministeriöstä STM hallinnonalalle helmikuussa 2015. Yhteydenpidon tuloksena keväällä 2015 perustettuun STM:n terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan alaisuuteen perustettuun uuteen erikoislääkärikoulutuksen koordinaatiojoukkoon kutsuttiin ma. professori Leena Ala-Mursula pysyväksi asiantuntijaksi. Tehtävänä on huolehtia, että työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen erityispiirteet tulevat huomioon otetuksi uudistettaessa valtakunnallisia erikoislääkärikoulutuksen rakenteita ja ohjausta.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus palvelee olennaisella tavalla työterveyshuollon palvelujärjestelmää, joka puolestaan on tärkeä osa terveydenhuollon palvelujärjestelmää. Työelämän osapuolet rahoittavat työterveyshuollon, joten myös työelämän verkoston edustajien kanssa jatkettiin aktiivista yhteydenpitoa näkemysten kuulemiseksi. Samoin käytiin yhteydenpitoa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä uudistuksen suuntaan. Työnjaossa professori Kari Reijula veti rahoituksen varmistamiseen liittyvää työskentelyä näiden yhteiskunnallisten toimijoiden suuntaan. Tukena toimi verkostomme sisäinen ns. raharyhmä, johon kuuluivat professorien lisäksi kliiniset opettajat Rea Lagerstedt ja Eva Helaskoski.

### **1.2.2. Työskentely tavoitteiden ja sisältöjen kirkastamiseksi**

Professorien muodostamassa koordinaatioryhmässä, laajennetussa koordinaatioryhmässä sekä sidosryhmien kanssa käydyissä keskusteluissa arvioitiin työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen toimintaympäristöä. Ulkoisen arvioinnin suosituksia punnittiin myös tarkoin (erillinen kappale 1.2.3.). Käytyjen keskustelujen lähtökohtana olivat työterveyshuollon keskeiset tehtävät ja niissä tarvittavat spesifit osaamiset, joita tarvitaan yhteiskunnan ja palvelujärjestelmän kokonaisuuden tueksi, riippumatta palvelujärjestelmän yksityiskohdista.

Työskentelyssä kiteytettiin työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kolme päätavoitetta osaamiselle ja alan kolme keskeistä substanssinäkökulmaa:

1. Työn ja terveyden yhteyden tuntemus ja kyky toimia niiden yhteensovittamiseksi

2. Työkyvyn arvioinnin ja tukemisen osaaminen, verkostoja ja sosiaalivakuutusta osaavasti hyödyntäen
3. Työterveyshuollon toiminnan suunnittelun ja arvioinnin osaaminen työterveysyhteistyössä monitasoisten asiakkaiden kanssa.

Tarkemmissa sanoituksissa todetaan lisäksi tärkeitä moniammatillisuuden ja voimavaralähtöisyyden näkökulmia. Työurien ja työkyvyn tukeminen on vahva painotus. Työn turvallisuutta ja terveellisyttä tukevan työn jatkaminen ja kehittäminen on tärkeää myös työurien kannalta.

Keväällä 2015 tehdyt linjaukset vietiin uuteen opetussuunnitelmaan vuosille 2015 – 2017, sekä sitä täsmentävään lokikirjaan. Niillä suunnattiin myös toimintasuunnitelman 2016 laatimista.

Linjauksista informoitiin Työterveyshuollon virtuaaliyliopistossa julkaistulla blogilla, verkoston yhteiseen käyttöön tehdyllä diasarjalla, sekä startti- ja muissa seminaareissa ja kouluttajakoulutuksissa. Laajemmalle kentälle linjauksista informoitiin professorien kirjoituksella Työterveyslääkäri-lehdessä 3/2015 ”Miksi, mitä ja miten opiskellaan työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksessa”. Työskentelyn vielä jatkuessa Leena Ala-Mursula esitti samasta aiheesta myös professorikunnan puheenvuoron Suomen Työterveyslääkäriyhdistyksen tammiseminaarissa.

### **1.2.3. Ulkoisen arvioinnin raportointi ja hyödyntäminen**

Vuonna 2014 toteutetun valtakunnallisen arviointityöryhmän puheenjohtajana toimi professori Kimmo Räsänen Itä-Suomen yliopistosta ja koordinaattorina Asta Toivonen Helsingin yliopistosta. Arviointiprosessin aikana tuotetut dokumentit julkaistiin toimitettuna kokoelmateoksena keväällä 2015 (STM Raportteja ja muistioita 2015:11). Arvioinnista on valmisteltu kirjoitusta myös Lääkärilehteen.

Arvioinnin hyödyntämisen ensivaiheen tavoitteiksi asetimme seuraavat:

1. Koulutuksen kehittämisen yhä tutkimusperusteisemmäksi. Itä-Suomen yliopiston järjestämässä Lukuvuoden avajaiset –tilaisuudessa Kimmo Räsänen alusti asiasta kouluttajalääkärikunnalle. Helsingin yliopisto sisällytti tutkimuksesta kokonaisen osion järjestämäänsä Valtakunnalliseen seminaariin. Syksyllä koordinaatioryhmä jatkoi syventävää keskustelua tutkimusperustaisuudesta opetuksessa ja täsmensi asian määrittelyä vuoden 2016 toimintasuunnitelmaan. Samalla valittiin Jukka Uitti tutkimusperustaisuuden kehittämisen uuteen koordinaatiotehtävään. Tampereen koordinoima verkkokurssi asiasta valmistui alkavaksi vuonna 2016.
2. Verkkovälitteisen opetuksen edelleen kehittäminen. Tästä aktiivisesta toiminnasta kerrotaan laajemmin Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston osiossa yliopistokohtaisten kuvausten ohella. Tärkeää yhteistä oppimista ja kehittämistä toteutettiin Laatia verkkokoulutukseen –kiertueella.
3. Erikoistuvien lääkärien ammatillisen kasvun tukeminen yhä vahvemmin sekä vuorovaikutusopetuksen lisääminen:

Arvioinnissa nostettiin esille asiantuntijataitojen ja ajattelutapojen tärkeys alamme tietojen lisäksi. Monitasoisessa työssä tarvitaan vuorovaikutus-, viestintä- ja kehittämisosaamisia. Perinpohjainen alan kompetenssien tarkastelu jatkuu, mutta lisäsimme jo kompetensseihin liittyviä sanoituksia ja ammatillisen kasvun näkökulmaa

läpileikkaavalla tavalla OPS 2015 – 17 täsmentävään uuteen lokikirjaan 2015 – 17. Odotamme sanoitusten tukevan erikoistujien ja kouluttajalääkäreiden kesken tavoitteellista taitojen opiskelua ja edistymisen arviointia. Näitä näkökulmia syvennetään myös uudistuvassa kouluttajalääkäriin oppaassa.

4. Kouluttajalääkärien pedagogisten taitojen edelleen kehittäminen: kts. opetusmateriaalityö 1.2.4.
5. Erikoislääkärikoulutuksen arviointiprosessien kehittäminen: Uuteen lokikirjaan muokattiin kaikkien kirjattavien oppimistapahtumien jälkeisen reflektoinnin ohjetta eteenpäin suunnittelua kannustavaan suuntaan. Sittemmin päätettiin lähteä syvällisemmin uudistamaan ja monipuolistamaan oppimisen ja pätevyuden arviointia, mistä syystä lähdettiin loppuvuodesta valmistelevaan arvioinnin tutkimusperustaista kehittämisprojektiä vuodelle 2016.

#### **1.2.4. Opetusmateriaalityö**

Työterveyshuollon kouluttajalääkäreille suunnattua uutta kouluttajan opasta kirjoitettiin vuoden aikana. Käsikirjoitus valmistui vuoden lopussa ja se lähetettiin kommenttikierrokselle. Opas valmistuu painettuna vuoden 2016 aikana. Sen sisältö koostuu erikoislääkärikoulutuksen kontekstin avaamisesta ja koulutuksessa tapahtuvan oppimisen, erityisesti työssä oppimisen, sen ohjaamisen sekä arvioinnin kuvaamisesta. Oppaan toimitus- ja kirjoitustyö toteutettiin työryhmässä, johon kuului edustajia Helsingin, Itä-Suomen ja Oulun yliopistoista. Oppaan päätoimittajana toimii pedagoginen asiantuntija Ritva Horppu.

Viiden yliopiston ja Duodecimin yhteistyönä käynnistettiin Työelämä-oppikirjan kokoaminen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen tarpeisiin. Oppikirjan päätoimittajana toimii erikoislääkäri Torsten Michelsen, joka ideoi yhdessä kirjan toimituskunnan (pj. Kari Reijula, Leena Ala-Mursula, Kimmo Räsänen ja Jukka Uitti) kanssa kirjan oppimistavoitteet ja sisällön sekä nimesi oppikirjan lukujen kirjoittajat. Kirja käsittelee laajasti työelämän osa-alueita, joilla on merkitystä yhteiskunnan ja työpaikkojen toimintaan sekä suoraan tai välillisesti työntekijöiden hyvinvointiin ja terveyteen. Vastaavaa oppikirjaa ei ole työelämästä kirjoitettu lääketieteen ja terveydenhuollon asiantuntijoille. Kirja auttaa työterveyshuoltoon erikoistuvia ymmärtämään oman niistä työnsä keskeisiä osa-alueita työterveyshuollossa, joita ei ole käyty läpi lääketieteen perusopetuksessa tai erikoistumisen aikana muissa yhteyksissä. Kirja valmistuu vuonna 2016. Sekä kouluttajan opas että työelämäkirja on jyvitetty Helsingin yliopiston budjettiin.

### **1.3. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen volyymit vuonna 2015**

Työterveyshuolto on maassamme toiseksi suosituin erikoistumisala yleislääketieteen jälkeen. Vuonna 2015 yliopistoissa oli kirjoilla 848 työterveyshuoltoon erikoistujaa, joista 71 aloitti opintonsa vuonna 2015 (Taulukko 1). Valmistuneiden 40 erikoislääkäriin määrä jäi tänä vuonna jonkin verran alle kolmen vuoden keskiarvon (45) ja selvästi alle 50 valmistuvan tavoitteesta.

**Taulukko 1.** Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus yliopistoittain 2015 sekä erikoislääkäreiden sijoittuminen erva-alueittain\*\*

Yliopisto	Erikois- tuvat	V. 2015 aloittaneet	Koulutta- jalääkärit	Koulutuspaik- kasopimukset	Valmistuneet erikoislääkärit	Valmistuneet ka. 2013-15	Tth-erl/ Erva-alue
Helsinki	305	17	100	82	12	12	335
Itä- Suomi	109	11	40	34	2	5	105
Oulu	134	14	68	25	8	7	115
Tampere	185	17	96	44	15	13,6	171
Turku	120	12	33	25	3	5,7	110
Yhteensä	848	71	337	210	40	43,3	836*

\*SLL Lääkärit Suomessa 2014 s. 19, taulukko 3. \*\*Erva-alue = erityistason sairaanhoidon erityisvastuualue

Suomen Lääkäriliiton Lääkärityövoima 2015 -vuositilaston mukaan työikäisiä työterveyshuollon erikois-lääkäreitä oli 855. Vuoden 2014 Lääkärit Suomessa –tilastossa heitä oli 836, ja heistä 795 lääkäriellä työterveyshuolto oli viimeksi suoritettu erikoisala. Työterveyshuollossa toimi kaikkiaan noin 2 000 lääkäriä, joista arviolta noin 1 300 kokoaikaisina ja 700 osa-aikaisina. Kaikista työterveyshuollossa toimivista lääkäreistä noin 30 % toimi julkisella ja 70 % yksityisellä sektorilla. Työterveyshuollon erikoislääkäreistä julkisella sektorilla työskenteli 46 % ja yksityisellä sektorilla 57 %. Noin 25 % työterveyshuollossa toimivista lääkäreistä oli työterveyshuoltoon erikoistuvia lääkäreitä. SLL:n erikoislääkäriennusteen mukaan vuonna 2030 työterveyshuollon erikoislääkäreitä on 1024 eli vuoden 2014 tilanteeseen nähden lisäystä ennustetaan 210 erikoislääkäriä eli 26 prosenttia (ennusteen vaihteluväli + 166-254 erikoislääkäriä).

Koulutuspaikkasopimusten kautta yliopistoilla on toimiva yhteys lähes puoleen työterveyshuoltoyksikköjä. Työterveyshuolto Suomessa 2015 –katsauksessa (ennakkotieto) työterveysyksiköiden määrä oli 403 (475 yksikköä vuonna 2012) ja palveluiden piiriin kuului noin 1,9 miljoonaa henkilöä. Henkilöasiakkaista 58 % (50 %) sai palvelut lääkärikeskuksista, 8 % (15 %) terveyskeskusten työterveyshuollosta, 21 % (21 %) kunnallisista liikelaitoksista ja osakeyhtiöistä, 9 % (9 %) työnantajien omista ja 5 % (4 %) työnantajien yhteisistä yksiköistä.

#### 1.4. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen voimavarat yliopistoissa

Yliopistojen perusrahoituksella erikoislääkärikoulutuksen voimavarat olivat hyvin niukat myös vuonna 2015. Käytännössä perusrahoituksella on käytettävissä vain professorien työpanosta, usein erityisjärjestelyillä. Professorit toimivat yliopistoissaan erikoislääkärikoulutuksen vastuuhenkilöinä osan työajastaan, minkä lisäksi heillä on runsaasti oppialan ja hallinnon muita tehtäviä.

Itä-Suomen yliopistossa on perusrahoituksella kokoaikainen professuuri, joka on täytetty määräaikaaisesti 1.4.2012-31.3.2017. Helsingin yliopistossa on perusrahoituksella täysiaikainen



1.9.2014 toistaiseksi täytetty professuuri. Tampereen yliopistossa on yliopiston, Työsuojelurahaston ja yritysten ja organisaatioiden yhteisrahoituksella viideksi vuodeksi vv. 2013 – 17 kokoaikainen työterveyden professuuri. Turun yliopistossa työterveyshuollon ja työlääkätieteen professorin toimi on vakinaistettu vuonna 2015 ja virkanimikkeeksi on vaihdettu työterveyshuollon ja ympäristölääkätieteen professori. Työsuojelurahaston osarahoitus toimelle on päättymässä, minkä jälkeen professorin toimen rahoittaa kokonaan Turun yliopisto. Oulun yliopistossa on perusrahoituksella osa-aikainen (50 %) professuuri.

Perusrahoituksella toimii Tampereella yliopisto-opettaja ja Helsingissä osa-aikainen (15 %) kliininen opettaja, mutta näihin tehtäviin ei kuulu erikoislääkärikoulutus, vaan lääketieteen perusopetus ja tutkimus, Tampereella myös terveystieteiden opetus ja tutkimus. Itä-Suomen yliopistossa opetushoitaja tukee osa-aikaisesti erikoislääkärikoulutusta 20 %:n työpanoksella.

Erillislain mukainen rahoitus on siten ollut vuonna 2015 välttämätön tuki työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukselle. Sen turvin on ollut mahdollista palkata 100 % kliininen opettaja viiteen yliopistoon. Käytännössä osa-aikaiset ratkaisut ovat olleet yleisiä, ratkaisulla on varmistettu kokoneiden työterveyshuollon erikoislääkäreiden palkkaaminen näihin tehtäviin. Helsingin yliopiston koordinoimaan Työterveyshuollon virtuaaliyliopistoon on lisäksi voitu palkata osa-aikaisesti 20 % koordinoiva kliininen opettaja sekä 100 % valtakunnallinen verkkopedagogi. Muihin yliopistoihin on palkattu verkkopedagogi- ja koordinaattorityövoimaa virtuaaliyliopiston ja muun erikoislääkärikoulutuksen yhteisessä toimintasuunnitelmassa kuvattuihin tehtäviin. Taulukossa 2 kuvataan työterveyshuollon erikoislääkäri-koulutuksen henkilötyövuosien toteuma vuonna 2015.

**Taulukko 2.** Erikoislääkärikoulutuksen voimavarojen toteuma vuonna 2015 (100 % = henkilötyövuosi)

Yliopisto	TTHVYO	Helsinki	Itä-Suomi	Oulu	Tampere	Turku
Professori		100 %	100 %	50 %	100 %	100 %
Kliininen/yliopisto-opettaja	20 %	100 %	100 %	80 %	100 %	100 %
Verkkopedagogi	100 %		100 %	60 %	20 %	40 %
Pedagogi		20 %*	20 %*	20 %*	20 %*	20 %*
Koordinaattori		100 %				
Opetushoitaja			20 %			
Yhteensä htv	1,2 htv	3,2 htv	3,4 htv	2,1 htv	2,4 htv	2,6 htv

Normaali teksti: palkkaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoituslain määrärahalla. **Lihavoitu teksti: palkkaus muuta kautta (esim. yliopistojen perusrahoituksella) – henkilöillä myös muita kuin erikoislääkärikoulutuksen tehtäviä.** \* Työsuhde Työterveyslaitoksella, tehtävät yliopistojen erikoislääkärikoulutuksen tukena.

## 1.5. Yliopistojen yhteistyön käytännöt

Yliopistot jatkoivat tiivistä yhteistyötä vuonna 2015. Yhteisten käytäntöjen linjauksia tekevässä, professorien muodostamassa koordinaatioryhmässä toimi puheenjohtajana prof. Leena Ala-Mursula Oulun yliopistosta. Koordinaatioryhmä kokoontui 11 kertaa. Osa kokouksista liittyi strategiatyöhön, jolloin työskentelyyn osallistui koordinaattorina professorien lisäksi HY:n kliininen opettaja Rea Lagerstedt.

Laajennettu koordinaatioryhmä kokoontui kaksi kertaa, maaliskuussa ja syyskuussa Tuohilammella. Ryhmään kuuluvat professorien lisäksi kliiniset opettajat, verkkopedagogit, suunnittelija ja opetushoitaja sekä yliopistojen koulutuspäälliköt. Syksyllä Tuohilammen kokoukseen osallistui laajasti myös sidosryhmien edustajia (STM, TTL, EK, SAK, STTK, STLY).

Edellisten valmistelutyötä tehtiin kliinisten opettajien ja kouluttajakoulutuksen työryhmissä, joiden yhteiskokouksia pidettiin seitsemän kertaa, puheenjohtajana Leena Ala-Mursula.

Kentällä tapahtuvan koulutuksen tärkeänä tukena jatkettiin kouluttajakoulutuksen tarjontaa kahdella vaihtoehtoisella mallilla: prosessimaisina noin puoli vuotta kestävinä koulutuksina yliopistokohtaisin variaatioin sekä kahdeksasta puolipäiväisestä moduulista koostuvina moduulikoulutuksina. Kouluttajan oppaan päivittämistä valmisteleva työryhmä jatkoi työskentelyä pedagogisen erityisasiantuntijan Ritva Horpun johdolla.

Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston työryhmän työskentelyä kuvataan tarkemmin jäljempänä. Koulutukseen liittyvien sopimuskäytäntöjen valmistelua jatkettiin ja jatketaan edelleen vuonna 2016.

Kaikki yliopistot antoivat neuvontaa ja ohjausta työterveyshuoltoon erikoistuville lääkäreille, kouluttajalääkäreille ja koulutuspaikkojen edustajille ja tarvittaessa muille koulutuksen sidosryhmille. Kaikki huolehtivat osaltaan myös opintohallinnollisista asioista. Alueellista toimintaa ja verkostotyötä koordinoitiin yliopistojen omissa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen tiimeissä.

Kaikki yliopistot toteuttivat viestintää omien sähköpostilistojensa ja kotisivujensa sekä yhteisen virtuaaliyliopiston kautta (tapahtumat, uutiset, blogikirjoitukset, Facebook ja Twitter). Toimintaa esiteltiin erilaisilla koulutus-, seminaari- ja tapahtumapäivillä. Myös Työterveyslääkärilehteä hyödynnettiin viestinnässä.

Erikoistujille ja heidän kouluttajalääkäreilleen järjestettiin koulutusta yhteisessä toimintasuunnitelmassa suunnitellulla tavalla, yliopistokohtaisissa osioissa ja yhteenvetotaulukoissa jäljempänä kuvatusti. Kaikille kursseille saattoi osallistua myös muiden yliopistojen kirjoilla olevat lääkärit ja tätä mahdollisuutta myös hyödynnettiin.

### Työterveyslaitosjakson kehittäminen

Työterveyslaitosjakson sisällöllistä kehittämistä jatkettiin TTL:n kouluttajien valtakunnallisessa työryhmässä. Kehittämistyön tavoitteena on rakentaa sisältömoduuleja työlääketielen keskeisistä aihealueista. Sisältömoduulit koostuvat luennoista ja ryhmäopetuksesta ja TTL-jaksolla olevien erikoistuvien lääkäreiden itsenäisestä työskentelystä. Ensimmäinen moduuli Sisäilmasto valmistuu pilotoitavaksi alkuvuonna 2016.

## **1.6. Julkaisutoiminta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta**

### **Julkaisut**

Ala-Mursula L, Reijula K, Räsänen K, Uitti J ja Putus T. Miksi, mitä ja miten opiskellaan työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksessa? *Työterveyslääkäri* 2015;3:108-112

Räsänen K, Toivonen A, Pyörälä E, Hakkarainen K. (toim.). Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen arviointi kaudelta 2009-2013. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2015:11. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki 2015. URN:ISBN:978-952-00-3571-6

Räsänen K, Toivonen A, Ala-Mursula L, Leino T, Liukkonen V, Rytönen M, Selänne L. Osa 1. Arviointikokonaisuus ja suunnitellut jatkotoimenpiteet. Teoksessa: Räsänen K, Toivonen A, Pyörälä E, Hakkarainen K. (toim.). Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen arviointi kaudelta 2009-2013. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2015:11. Sosiaali ja terveysministeriö. Helsinki 2015. URN:ISBN:978-952-00-3571-6. s. 7-22.

### **Esitykset ja posterit kongresseissa ja kokouksissa**

Harri-Mikkola M., Rytönen M. Erikoistuvien lääkäreiden ohjaus etäyhteydellä. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallinen seminaari 25.-26.11.2015, poster.

Selänne L., Rytönen M. & Toivonen A. Tutki ja kehitä! – Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kehittämishankkeita. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallinen seminaari 25.-26.11.2015, poster.

Selänne L. & Rytönen M. What are good web courses made of? Quality evaluation in the Virtual University for Occupational Health Care. AMEE eLearning Symposium 2015, ePoster.

## 2. HELSINGIN YLIOPISTO

### 2.1. Yleistä

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta tarjotaan Helsingin yliopistossa noin 305 erikoistuvalla lääkärillä ja kouluttajakoulutusta noin 100 kouluttajalle 82 koulutuspaikassa. Helsingin yliopistossa on toiminut 1.9.2014 alkaen 100 % työterveyden oppialan professori. Helsingin yliopiston työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen tiimissä koulutusta suunnittelevat ja toteuttavat professorin johdolla osa-aikaiset kliiniset opettajat ja koordinaattori. Koordinaattori toimii myös valtakunnallisissa projekteissa. Tiimi koordinoi myös Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston valtakunnallista toimintaa yhden osa-aikaisen kliinisen opettajan ja verkkopedagogin voimin. Asiantuntijapalveluita tiimille tarjoaa Työterveyslaitokselle palkattuna oleva viiden yliopiston yhteinen pedagoginen asiantuntija.

Työterveyden oppiala sijoittui v. 2014 loppuun asti Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan Hjelt-instituuttiin. Yliopiston organisaatiouudistuksen myötä oppiala siirtyi v. 2015 laitoksettoman tiedekunnan Clinicum-yksikköön ja osaksi Kansanterveystieteen osastoa. Osa tiimistä muutti ja sai uudet toimitilat Meilahteen Biomedicum 2:ssa (Tukholmankatu 8).

Erikoistujien määrä oppialalla on edelleen kasvanut. Erikoistujien opintojen etenemistä selvittänyt Erikoistujan polku –projekti saatettiin päätökseen vuonna 2015. Yhteydenpitoa erikoistujiin ja erikoistumisen sujuvuutta on pyritty kehittämään projektin myötä. Toinen käynnissä ollut projektimme, Taitava toimija –projekti, kohdistuu koulutuspaikkoihin, joita koetetaan sitoa nykyistä tiiviimmin koulutustoiminnan kehittämiseen.

Vuonna 2015 Helsingin yliopistossa valmisteltiin ja toteutettiin koulutuspaikkojen sopimusten päivityskierros. Päivityksiä sopimuksiin pyydettiin kaikista niistä koulutuspaikoista, joiden sopimukset on päivitetty ennen vuotta 2015 ja joista koulutuspaikkakorvauksia on haettu tai muuta aktiivisuutta on osoitettu vuoden 2009 jälkeen. Näiden taustatietojen pohjalta kierrokselle valikoitui noin 60 koulutuspaikkaa.

Helsingin yliopiston tiimi on vahvasti tukenut jo vuonna 2014 alkanutta erikoislääkärikoulutuksen strategiatyötä sekä tarjonnut kliinisen opettajan resurssin yhteydenpitoon keskeisiin sidosryhmiin erityisesti erikoislääkärikoulutusta uudistettaessa. Lisäksi Helsingin yliopisto toimi aktiivisesti vuonna 2014 toteutetun koulutuksen valtakunnallisen arvioinnin julkaisemisessa vuoden 2015 aikana ja on ottanut aktiivisen roolin arvioinnista seuranneiden kehittämistoimien eteenpäin viemisessä vuonna 2016 mm. osaamisen kehittymisen arviointiprojektin myötä. HY:n tiimi on aktiivisesti mukana kappaleessa 1.2.4 mainittujen kouluttajan oppaan ja työelämäkirjan valmistamisessa. Oppaiden rahoitus on kanavoitu HY:n kautta.

### 2.2. Koulutustoiminta

#### **Työterveyshuoltoa ruotsiksi - Företagshälsovård på svenska**

Kurssia suunniteltiin ja valmisteltiin kahdeksassa kokouksessa yhteistyössä Työterveyslaitoksen kahden edustajan ja yksityisen puolen työterveyslääkäriedustajan kanssa. Kurssi toteutuu huhtitoukokuussa 2016.

### **Jatkostarttiseminaari jo pidempään erikoistuville 9.6.2015**

Jatkostarttiseminaari on tarkoitettu pidempään opiskelleille erikoistuville lääkäreille, joilla erikoistumisen eteneminen on syystä tai toisesta hidastunut. Seminaarissa pohdittiin yhdessä osallistujien kanssa keinoja erikoistumisen loppuun saattamiseksi. Osallistujia kesäkuun Jatkostarttiseminaarissa oli yhteensä 10.

### **Occupational Health and Safety 9.2.-29.4.2015**

Helsingin yliopisto oli mukana Itä-Suomen yliopiston järjestämässä kurssissa, jonka tavoitteena oli parantaa erikoistuvan ja häntä ohjaavan lääkärin valmiuksia käyttää englanninkielistä lähdeaineistoa ja ilmaista itseään englanniksi omassa työssään sekä kansainvälisissä koulutuksissa, tieteellisissä konferensseissa ja seminaareissa. Osallistujista suurin osa piti kurssia hyödyllisenä ja toivoi sen uusimista seuraavana vuonna. Kurssin ja sen aikana suoritettujen tehtävien toivottiin olevan tiiviimpiä. Myös videoyhteyden käyttöä toivottiin. Hyvänä pidettiin, että kurssilla oli pidettävä oma esitys ja että siitä sai äidinkielenään englantia puhuvan asiantuntijan kommentit. *Lisätietoja: ks. Itä-Suomen yliopisto*

### **Sisäilmaongelmien arviointi työterveyslääkärin työssä 12.11.2015**

Kurssiin osallistui 22 erikoistujaa ja seitsemän kouluttajalääkärinä. Koulutuksen tavoitteena oli esitellä työterveyshuollon hyviä käytäntöjä, toimintamalleja ja työkaluja työpaikan sisäilmaongelmien hallintaan sekä sisäilmasta oireilevan potilaan kohtaamiseen. Aihe on ajankohtainen ja kiinnostava. Jo kahtena vuonna peräkkäin järjestetty koulutus sai osallistujilta hyvän palautteen, ja se uusitaan vuonna 2016.

### **Starttiseminaari erikoistumisensa aloittaneille 30.1.2015 ja 25.9.2015**

Starttiseminaareihin osallistui yhteensä 26 erikoistumisensa aloittanutta lääkäriä ja 7 kouluttajalääkärinä. Vuorovaikutteisissa seminaareissa uudet erikoistujat ja heidän kouluttajansa tutustuivat erikoislääkärikoulutuksen rakenteeseen ja oppimistavoitteisiin, henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimiseen ja virtuaaliyliopiston koulutustarjontaan.

### **Terveyden edistäminen**

Kurssilla oli tarkoitus käsitellä terveyden edistämistä yksilön ja työpaikan näkökulmista sekä perehtyä vaikuttaviin toimintatapoihin ja moniammatilliseen yhteistyöhön työterveyshoitajan ja muiden työterveyshuollon ammattilaisten kanssa. Tarkoitus oli myös tutustua työterveysyhteistyössä tapahtuvan työpaikan terveydenedistämistoiminnan hyviin käytäntöihin ja harjoitella niiden käyttöä omassa työssä. Kurssille ilmoittautui ainoastaan kaksi osallistujaa, ja tämän vuoksi kurssi päätettiin siirtää vuodelle 2016.

### **Terveystarkastukset uudella tavalla 1.4.-12.6.2015**

Helsingin yliopisto järjesti yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa jo toisen kerran työterveyshuollon terveystarkastuksia käsitelleen kurssin, jonka lähtökohtana oli kokonaisvaltainen terveystarkastus. Kurssin tavoitteena oli oppia vuorovaikutustilanteessa käyttämään menetelmiä, joiden avulla voi motivoida ja tukea työntekijää tekemään hyviä terveyttä ja työkykyä edistäviä ja ylläpitäviä valintoja. Kuuden osallistujan kurssilla perehdyttiin työlähtöisen ja muutosvaiheen tunnistavan terveystarkastuksen tekoon, harjoiteltiin valmentavaa työtettä ja motivoivan haastattelun tekoa sekä opeteltiin tekemään hyvä asiakaskeskeinen terveystarkastus. Kurssi sai innostuneen vastaanoton ja kaikki osallistujat aikovat käyttää kurssilla oppimiaan menetelmiä jatkossa työssään. Epäsuorien kysymysten kysyminen tuntui joistain aluksi vaikealta, mutta he uskoivat taitojen kertyvän harjoittelun ja käytännön myötä. Terveystarkastusmallin käyttö helpotti työterveystarkastuksessa olennaisiin asioihin keskittymistä ja suunnitelman laatimista. Yhdessä motivoivan

haastattelutekniikan ja valmentavan työtteen kanssa käytettynä se auttoi vahvistamaan työntekijän omaa motivaatiota ja sitoutumista suunnitelmiin. Joidenkin osallistujien mielestä kurssilla opitut menetelmät ja terveystarkastuksen käyttö eivät sovi kaikille terveystarkastuksissa kävijöille.

### **Tutkimustaitokoulutus**

Kevään aikana työterveyden tutkijaverkosto tapasi neljästi. Syksyllä verkoston neljä tapaamista järjestettiin Väestön terveyden tohtoriohjelman (DocPop) kurssina Työterveyshuolto tutkimusalana. Verkoston tavoitteena on tarjota erikoistuville lääkäreille suunnattua tutkimustaitokoulutusta, auttaa tutkitun ja luotettavan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa työterveyshuollon työssä sekä tukea tieteellistä tutkimusta tekeviä erikoistujia. Toimintaan osallistui vuoden aikana 12 työterveyden tutkijaa.

### **Työsuojelutietoutta ja -taitoja työterveyslääkärille**

Työterveyshuolto voi tehdä yhteistyötä työpaikan työsuojeluorganisaation kanssa monella tavoin. Kurssilla oli tarkoitus käydä läpi yhteistyötä, sen mahdollisuuksia, hyviä toimintatapoja ja käytännön esimerkkejä. Kurssille ilmoittautui ainoastaan kaksi osallistujaa. Osallistujapulan vuoksi kurssi siirrettiin pidettäväksi keväällä 2016 hieman eri sisällöllä.

### **Työterveyshuollon erikoistumissuunnitelma-kurssi (Tth-Es) 30.1.-20.3.2015 ja 25.9.-6.11.2015**

Verkkokoulutukset erikoistumissuunnitelman laatimiseksi käynnistettiin molempien starttiseminaarien yhteydessä. Kurssilla erikoistujat laativat ohjatuksi oman henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman verkossa suoritettavien välitehtävien avulla. Välitehtävissä pohdittiin henkilökohtaista oppimistyyliä ja oman erikoistumisen suunnittelua ja tavoitteita. Kurssin suoritti kolme erikoistujaa.

### **Unettomuus ja työ 12.1.-22.1.2015**

Tammikuussa järjestetyllä Unettomuus ja työ -kurssilla oli seitsemän osallistujaa. Tavoitteena oli, että kurssin jälkeen osallistuja osaa arvioida unettomuutta ja päättää hoitolinjoista sekä arvioida unettomuuden vaikutusta työ- ja toimintakykyyn. Kurssiin kuului Moodlessa tehtävät kurssimateriaaleihin liittyvät ennakkotehtävät ja lähipäivä.

### **Itseopiskelukurssit**

Helsingin yliopistossa valmisteltiin vuoden aikana kahta uutta itseopiskelukurssia: ”Kemikaalien terveysriskien arviointi ja hallinta” sekä ”B-lausunto: miksi ja mihin kirjoitan hyvän lausunnon?” Aloitettiin Tärinätauti-kurssin ja Tapauspankki-kurssin päivittämistä, työ jatkuu vuonna 2016.

## **2.3. Kouluttajakoulutus**

### **Lukuvuoden avajaiset – valtakunnallinen seminaari kouluttajalääkäreille 16.9.2015**

Helsingin yliopisto osallistui työterveyshuollon kouluttajalääkäreille suunnatun valtakunnallisen seminaarin suunnitteluun ja kokosi oman alueen kouluttajalääkäreitä osallistumaan verkkovälitteiseen tilaisuuteen. Seminaarin käytännön järjestelyistä ja toteutuksesta vastasi Itä-Suomen yliopisto.

### **Kouluttajalääkärin ohjaustaidot**

Kouluttajalääkärin ohjaustaidot –tiiviskurssi on suunnattu erityisesti uusille kouluttajalääkäreille. Koulutus siirrettiin keväälle 2016 vähäisen ilmoittautujamäärän vuoksi.

### **Kouluttajalääkäriin pedagogiset iltapäivät 12.3. ja 21.5.**

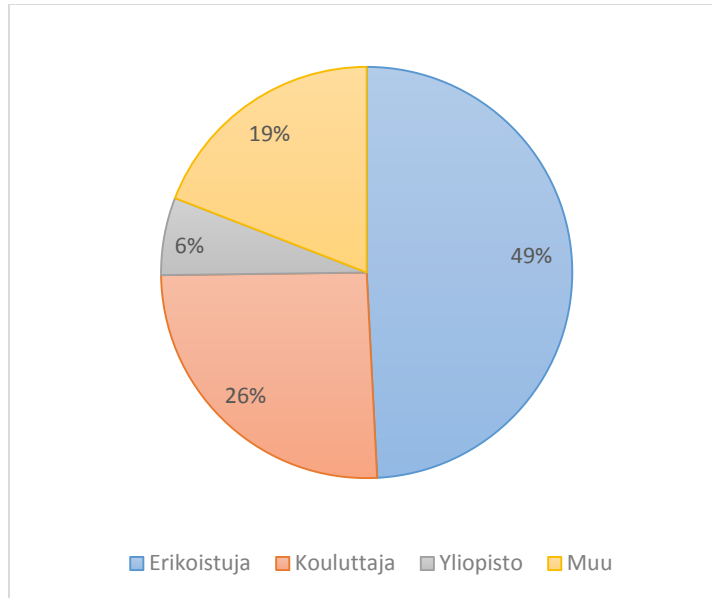
Pedagogiset iltapäivät on suunnattu erityisesti pedagogiset perustaidot jo hankkineille kouluttajalääkäreille. Tilaisuuksien tavoitteena on syventää pedagogista osaamista ja päivittää tietoja ajankohtaisista työterveyshuollon teemoista. Ensimmäisessä iltapäivässä opiskeltiin dosentti Riitta Saunin johdolla, miten kouluttajalääkäri voi vahvistaa erikoistujan osaamista koskien ammattitauteja, työperäisiä sairauksia ja työsuojelua. Toisen iltapäivän teemaan, Ohjauksen orientaatiot ja keinot, perehdyttiin dosentti Sanna Vehviläisen johdolla. Näiden tilaisuuksien lisäksi suunniteltiin Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnalliseen seminaariin kouluttajalääkäreiden pedagogista osaamista vahvistavaa ohjelmaa.

## **2.4. Muu toiminta**

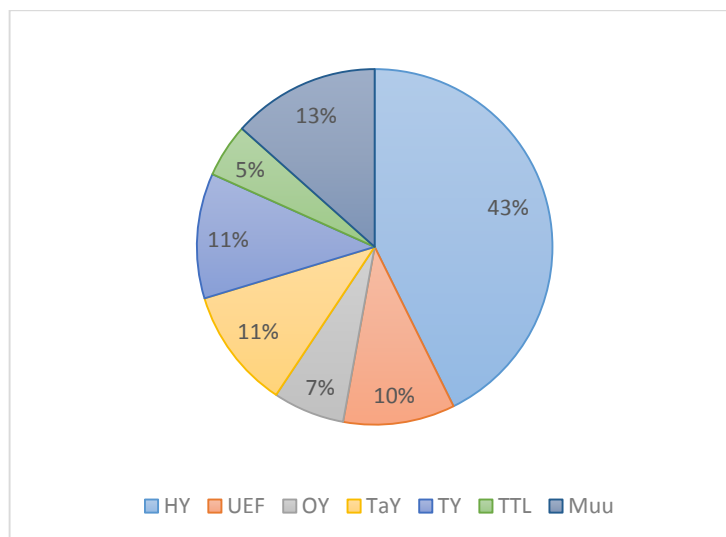
### **Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallinen seminaari 25.11.-26.11.2015**

Vuotuinen Valtakunnallinen seminaari järjestettiin marraskuussa Helsingin Paasitornissa. Seminaarin valmistelut aloitettiin jo alkuvuodesta. Seminaarin osallistumisaktiivisuus ylitti reippaasti odotukset kaikkien aikojen ennätysosallistujamäärällä, 246 osallistujaa. Puolet osallistujista oli erikoistuvia (Kuva 1) ja Helsingin lisäksi myös muut yliopistopaikkakunnat olivat hyvin edustettuina (Kuva 2). Seminaarille luotiin järjestelyjen ja ohjelmasuunnittelun edetessä omat verkkosivut ja tilaisuus oli näkyvästi esillä myös sosiaalisessa mediassa.

Seminaarin ohjelmassa tehtiin useita uusia avauksia niin aiheissa kuin toteutusmenetelmissäkin. Ohjelma rakennettiin työterveysyhteistyöteeman ympärille ja puhujina oli useita nimekkäitä asiantuntijoita (ks. ohjelma <http://valtakunnallinenseminaari.tthvyo.fi/>). Seminaarin ohjelma rakentui asiantuntijaluentojen lisäksi työpajoista. Nämä työpajat olivat uusi menetelmällinen avaus, joissa työterveysyhteistyön teemoja päästiin aktiivisesti syventämään. Virtuaalisen työpaikkaselvityksen työpaja toteutettiin videovälitteisesti yhteistyössä kanadalaisen Dalhousie University -yliopiston kanssa. Seminaarin toisena päivänä uraa uurtavana avauksena toteutettiin hyvän vastaanoton saanut Työterveyden hyvät käytännöt ja tutkimus -ohjelmaosuus, jossa seminaarin osallistujat pääsivät hakemuksesta esittelemään omaa kehittämis- ja tutkimustyötään niin poster- kuin suullisina esityksinä. Seminaarissa palkittiin Vuoden kouluttajalääkäriä Kari Mölsä. Lisäksi Ritva Halilalle myönnettiin tunnustus tekemästään työstä työterveyshuollon erikoisalan professuurin saamiseksi Helsingin yliopistoon. Seminaarista saatu kirjallinen palaute jäi vähäiseksi, mutta siinä ja suullisesti saadussa palautteessa seminaari sai runsaasti kiitosta.



Kuva 1. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallisen seminaarin osallistujat rooleittain.



Kuva 2. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallisen seminaarin osallistujat yliopistoittain. "Muu" osallistuja tarkoittaa toimipaikkojen edustajia, yritys yhteistyökumppaneita, esiintyjä, yms.

### Taitava toimija –hanke

Koulutuspaikkayhteistyön kehittämistä koskeva projekti "Taitava Toimija" käynnistettiin keväällä 2014. Hankkeen tavoitteena on erikoislääkärikoulutuksen laadun varmistaminen yhteistyössä koulutuspaikkojen kanssa. Vuonna 2014 viidessä eri koulutuspaikassa toteutettiin koulutuspaikkavierailut, joissa selvitettiin haastattelun keinoin koulutuksen toteutumista ja sen reunaehdoja. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin ja niistä koostuva aineisto analysoitiin alustavasti vuonna 2015. Projektista tehtiin esitysehdotus Peda-forumiin kesällä 2015. Ehdotus hyväksyttiin, mutta esitysajankohta esti osallistumisen. Projekti jatkuu vuonna 2016.

### Erikoistujan polku –projekti

Erikoistujien määrä on ollut jatkuvassa kasvussa kun valmistuneiden määrä ei ole lisääntynyt samassa suhteessa aloittavien erikoistujien lukumäärän kanssa. Huomattava osa erikoistujista



on siis jäänyt odotettua pitemmäksi aikaa ”erikoistujan polulle”. Erikoistujan polku –projekti saatettiin päätökseen vuonna 2015 ja se raportoidaan Työterveyslääkärilehdessä keväällä 2016.

Projektin myötä erikoistumista suunnitteleville haluttiin välittää kuva koulutuksen kokonaisuudesta. Vuonna 2014 aloittavia erikoistujia varten koottiin erikoistumista koskevia tietoja ja yleisimpiä erikoistumista koskevia kysymyksiä vastauksineen Helsingin yliopiston työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksen verkkosivuille ([hy.tthvyo.fi](http://hy.tthvyo.fi)).

Vuonna 2014 selvitettiin kyselymenetelmällä työterveyshuollon erikoistujien opintojen etenemistä. Kyselyn vastausprosentti jäi varsin pieneksi (26 %), mutta se tuotti koulutuksen järjestäjille tietoa erikoistumisen pitkittymiseen johtavista syistä. Suurin syy erikoistumisen pitkittymiseen oli perheen ja työn yhteensovittaminen. Toiseksi merkittävimpinä haasteina olivat erikoistumiseen vaadittavien palvelujaksojen suorittaminen ja erikoistumisen aikatauluttaminen. Muita syitä olivat mm. taloudelliset syyt ja oman aktiivisuuden hiipuminen. Huomattavaa oli, että vastaajista 18 % ilmoitti, ettei ole aikeissa valmistua koulutuksen myötä työterveyshuollon erikoislääkäriksi. Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin hyvä muistaa kyselyn alhainen vastausprosentti.

Projektin selvitystyön tuloksia huomioidaan koulutuksen suunnittelu- ja kehittämistehtävissä, mm. erikoistujien ohjauksen ja opintojen etenemisen seurannan tehostamisessa. Yliopistojen erikoistujien ohjauksesta vastaavista yhteyshenkilöistä kertova tiedote julkaistiin Työterveyslääkäri-lehdessä ja Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston Facebook-ryhmässä.

## 3. ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

### 3.1. Yleistä

Itä-Suomen yliopistossa oli vuoden 2015 lopussa kirjoilla 109 työterveyshuoltoon erikoistuvaa lääkäriä. Vuoden aikana valmistui kaksi erikoislääkäriä ja 11 lääkäriä aloitti erikoistumisensa.

Koulutuspaikkasopimuksia oli yhteensä 34 yksikön kanssa, sopimuksissa nimettyjä kouluttajia oli 43. Koulutuspaikoista yksityisiä terveystalvelujen tuottajia eli lääkärikeskuksia ja työnantajan ylläpitämiä työterveysasemia oli 13 yksikköä (19 nimettyä toimipistettä), kouluttajia niissä oli yhteensä 23. Julkisen sektorin koulutuspaikkasopimuksia oli 9 yksikön kanssa (23 nimettyä toimipistettä), kouluttajia näissä oli 14. Kuntoutuslaitossopimuksia oli 6, näissä oli yhteensä 7 kouluttajaa.

Yliopiston erikoislääkärikoulutustiimiin kuuluivat täysiaikaiset professori, kliininen opettaja ja verkkopedagogi sekä noin 20 %:n työosuudella opetushoitaja.

Työterveyslaitosjaksopalvelu oli mahdollista suorittaa Työterveyslaitos Kuopion lisäksi Jyväskylän keskussairaalan työlääkätieteen poliklinikalla yhteistyössä Työterveyslaitos Kuopion kanssa. Kliinisiä palveluja (ns. sairaalapalvelut) suoritettiin KYS:n pooliviran (3 kk:n palvelujaksot keuhkosairauksien, ihotautien ja kuntoutustutkimuksen poliklinikalla) lisäksi omatoimisesti palvelujakso KYS:n muilla klinikoilla järjestäen sekä alueen alue- ja keskussairaaloissa. Työkyvyn arviointi ja kuntoutus –jaksoa toteutettiin KYS:n kuntoutustutkimuspoliklinikalla ja sopimuskuntoutuslaitoksissa sekä yksittäisesti erillisissä projekteissa.

### 3.2. Koulutustoiminta

#### Työterveysneuvottelu 6.3.-15.5.2015

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija hallitsee työterveys-neuvottelujen sujuvan käymisen ja hyvät kokouskäytännöt. Hän ymmärtää työterveysneuvottelujen merkityksen osana työkyvyn ja työhön paluun tukea ja osana yrityksen kanssa tehtävää aktiivista työterveysyhteistyötä. Kurssilla tutustutaan myös tavallisimpiin työterveysneuvotteluihin liittyviin tietosuojakysymyksiin ja tietosuojaan liittyviin rajoituksiin. Kurssi kuuluu suosituimpiin kursseihimme.

#### Starttiseminaarit 4.2.2015 ja 7.10.2015

Starttiseminaareissa käydään läpi erikoistumisen kulku, opintohallinnolliset asiat, työterveyshuollon sisältöä ja työelämäaiheita sekä työterveyslääkärin identiteettiä ja ammatillisuutta. Starttiseminaareissa uutena käytäntönä olemme tehneet yhteistyötä Itä-Suomen työterveyslääkäriyhdistyksen kanssa: starttiseminaari on päättynyt osallistumiseen I-STLY ry:n kuukausikokoukseen, jonka aihe on myös ollut erikoistujille suunnattu. Tästä yhteistyöstä on saatu runsaasti hyvää palautetta.

#### Työterveyshuollon erikoistumissuunnitelma –kurssit 4.2 – 11.3.2015 ja 7.10 – 22.12.2015

Tth-Es järjestetään aina starttiseminaarin jälkeen. Tavoitteena on henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman tekeminen. Molemmat kurssit saivat hyvää palautetta osallistujilta, niissä kiitettiin erityisesti suunnitelmallista paneutumista opintojen suorittamiseen.

### **Itseopiskelukurssit**

Tuottamamme itseopiskelukurssit A-Step Työterveyslääkäri ja työpaikkojen alkoholihaittojen ehkäisy, Maatalousyrittäjän työterveyshuolto ja Näkökulmia suomalaisen työn, työlääkätieteen ja työterveyshuollon historiaan -kurssit olivat koko vuoden tarjolla. Näiden lisäksi tuotimme kaksi uutta itseopiskelukurssia Työyhteisötaidot ja Työelämäntuntemus.

### **Ammatillisen kuntoutuksen potilastapauksia**

Tapauspankki valmistui aivan loppuvuodesta 2015, tapauksiin voi tutustua kirjautumatta. Tapaukset on tuotettu kirjatyökalulla: tapaukset esitellään, lukija pohtii oman vastauksensa osin alueelle tehtyjen kysymysten pohjalta ja tapauksille on myös malliratkaisut.

### **Occupational Safety and Health 9.2-29.4.2015**

Kurssin tavoitteena oli parantaa osallistujien englannin kielen taitoa työterveyshuollossa tarvittavan osaamisen ja sanaston osalta. Kurssi järjestettiin yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. Kurssista saatiin erittäin hyvää palautetta, erityisesti kiitettiin mahdollisuutta saada palautetta henkilökohtaisesti englannin kielen opettajilta.

### **Kumppanuuskoulutukset**

Järjestimme itse yhden työterveyshuoltoon, yleislääketieteeseen ja geriatriaan erikoistuville lääkäreille suunnatun ns. kumppanuuskoulutusseminaaripäivän vuorovaikutuksesta. Olimme mukana suunnittelemassa ja markkinoimassa yleislääketieteen ja geriatrian yksiköiden järjestämiä vastaavia kumppanuuskoulutuksia.

### **Vaikuttava vuorovaikutus**

Kurssin muokkaus itseopiskelukurssiksi ja sen avaaminen siirtyivät vuodelle 2016.

## **3.3. Kouluttajalääkärikoulutus**

Kouluttajalääkärit ovat kouluttajaoikeuksia hakiessaan sitoutuneet vuosittain osallistumaan yliopiston järjestämään koulutukseen. Kouluttajaoikeuksia ylläpitävinä koulutuksina hyväksyimme starttiseminaarit, lukuvuoden avajaiset, Tth-PEDA –koulutuksen, aluekoulutukset sekä erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallisen seminaarin.

### **Lukuvuoden avajaiset 16.9.2015**

Järjestimme kouluttajalääkäreille valtakunnallisen Lukuvuoden avajaiset -koulutuksen, joka toteutettiin samana päivänä Kuopiossa, Helsingissä ja Oulussa. Luento-osuudet välitettiin videoneuvotteluna Kuopiosta. Kaikkiaan 32 kouluttajaa osallistui tähän koulutukseen. Palaute koulutuksesta oli hyvin positiivista, erityisesti kiitettiin erinomaisia luennoitsijoita ja hyvin sujuneita järjestelyitä. Saadun palautteenkin perusteella tämä koulutus järjestetään jatkossakin vuosittain.

### **Opettajainhuone**

Päivitimme materiaaleja kouluttajille koko ajan avoinna olevaan kouluttajalääkäreiden Opettajainhuoneeseen. Opettajainhuone toimii myös kouluttajalääkäreiden kontakti-, verkottumis- ja vaikuttamisväylänä, jonka käyttö on hiljalleen kasvanut.

### **Tth-PEDA**

Suunniteltu Työterveyshuollon kouluttajalääkäriin ohjaustaidot –kurssi peruuntui osallistujien vähäisen määrän vuoksi.

### 3.4. Muu toiminta

#### Aluekoulutukset

Pidimme kolme kolmetuntista aluekoulutustapahtumaa (Joensuu, Mikkeli ja Jyväskylä) työterveyshuollon ja erikoislääkärikoulutuksen ajankohtaisasioista paikallisille työterveyslääkäreille.

#### Laatua verkossa ohjaamiseen ja verkkokurssien pedagogiseen toteutukseen

Verkkopedagogi osallistui virtuaaliyliopiston em. hankkeeseen, siihen kuuluvien seminaarien suunnitteluun ja toteutukseen kaikilla yliopistopaikkakunnilla (x5), raportointiin ja tulosten soveltamiseen tthvyo:ssa.

#### KOPA-käynnit: henkilökohtaisen ohjauksen tuki

Vuodelle 2015 suunniteltu projekti muokkautui vuoden aikana erikoistuja ja ohjaajan välisten henkilökohtaisten ohjaustapahtumien kuvaamiseksi. Projektin uudelleen muotoilu ja ohjaustapahtumien kuvaamisesta sopiminen ym. siirsivät projektin toteutumisen vuoden 2016 puolelle.

#### Palautteet

Keräsimme kaikista kurseista ja seminaareista osallistujilta kirjallisen palautteen, jonka analysoimme ja vastasimme yksikön verkkosivuilla (<http://www.uef.fi/fi/kttravi/koulutuksen-kehittaminen>), miten kehitämme toimintaamme palautteen perusteella.

#### Osallistuminen

Osallistuimme Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnalliseen seminaariin, jossa mm. oli esillä kolme posteriamme. Lisäksi osallistuimme alueellisiin ja paikallisiin koulutustapahtumiin, mm. Itä-Suomen Lääketiedetapahtumaan ja Itä-Suomen Työterveyslääkäriyhdistyksen koulutuksiin. Lisäksi teimme koulutusyhteistyötä Työterveyslaitoksen ja yliopistomme muiden laitosten, I-STLY:n ja Duodecim – Itä-Suomen Lääketiedetapahtuman kanssa.

#### Työterveyslääkärilehti

Tuimme erikoislääkärikoulutusta myös ammatillisilla ja osaamista käsittelevillä artikkeleilla, joita julkaistiin Työterveyslääkärilehdessä, joka on yksi erikoislääkärikoulutuksen tenttilehdistä.

#### ICOH

Kliininen opettaja ja professori osallistuivat kesäkuun vaihteessa ICOH:n eli työlääkätieteen maailmankongressiin Etelä-Koreassa. Kliinisellä opettajalla oli kongressissa suullinen esitys ja hän raportoi kongressikokemuksista päivittäin virtuaaliyliopiston blogissa.

## 4. OULUN YLIOPISTO

### 4.1 Yleistä

Oulun yliopistossa oli vuoden 2015 lopussa 134 työterveyshuoltoon erikoistuvaa lääkäriä, joista 14 oli aloittanut erikoistumisen vuoden 2015 aikana. Kouluttajalääkäreitä oli listoilla 68. Koulutuspaikkasopimuksia työterveyshuoltojaksolle oli yhteensä 25, sisältäen 53 toimipistettä, työkyvyn arviointi ja kuntoutus -jakson koulutuspaikkasopimuksia oli viisi ja toimipisteitä saman verran. Vuoden aikana valmistui kahdeksan erikoislääkäriä. Osa-aikaista professuuria (50 %) hoiti Leena Ala-Mursula. Kliinisen opettajan tehtäviä hoiti Leena Ala-Mursula (50 %), Soile Seppänen (20 %) ja Tuulia Varanka-Ruuska (10 %). Suunnittelijan nimikkeellä verkkopedagogin tehtävissä toimi Kati Utriainen (60 %).

### 4.2. Koulutustoiminta

#### Työtoimintalähtöinen työterveyshuolto

Työtoimintalähtöisyyden verkkokurssista saatiin jälleen myönteistä palautetta. Kurssilaiset raportoivat saaneensa työkaluja yksilötyöhön, esimerkiksi alkaneensa käyttää muutuskysymyksiä terveystarkastuksissa. Uusien välineiden todettiin helpottaneen vastaanottotyötä: masentuneiden ja työuupuneiden kanssa oli ollut helpompi lähteä purkamaan taustoja. Työkyky- ja työhyvinvointiongelmassa kurssilaiset olivat alkaneet kiinnittää huomiota, onko taustalla työhön liittyvien hyvinvoinnin lähteiden hukkaaminen muutoksessa, työn sujuvuuden ongelmia tai häiriökuormitusta sekä miten muutosta voisi jäsentää uuden ymmärryksen ja tekemisen tueksi. Työpaikkatason toiminnoissa työtoimintalähtöisyyden käyttöönotto oli kurssin lopussa vielä valmisteluvaiheessa, mutta yksilötyössä esille tullutta tietoa muutoksista kurssilaiset aikoivat kuitenkin hyödyntää työpaikkaselvityksissä, keskusteluissa esimiesten kanssa tai toimintasuunnitelmaa tehdessä.

#### Työhyvinvointikurssi

Syyslukukaudella järjestetyllä verkkokurssilla käytiin keskustelua työhyvinvoinnin käsitteestä ja sen pohjalta työhyvinvoinnin edistämisestä. Samoin keskusteltiin työhyvinvoinnista toimialakohtaisena ilmiönä. Verkkotehtävä työhyvinvoinnin toimijaverkoston kuvauksesta osoittautui haastavaksi, kurssilla eteneminen näytti pysähtyvän tähän kohtaan, jolloin reflektioita oppimisesta ei ole käytettävissä. Työhyvinvoinnin ja sen edistämisen käsitteistä ja toimialakohtaisuudesta käytävässä keskustelussa ymmärrys kurssin teemoista vaikutti kuitenkin syventyneen.

#### Terveystarkastukset uudella tavalla

Helsingin yliopiston kanssa jatkettiin uusia sisältöjä luovaa yhteistyötä Terveystarkastukset uudella tavalla -kurssilla. Helsingissä osallistujia oli viisi ja Oulussa yksi. Lähipäivä järjestettiin videovälitteisesti molemmilla paikkakunnilla. Kurssin lähtökohtana oli kokonaisvaltainen terveystarkastus ja tavoitteena oli oppia vuorovaikutustilanteessa käyttämään menetelmiä, joiden avulla voi motivoida ja tukea työntekijää tekemään hyviä terveyttä ja työkykyä edistäviä ja ylläpitäviä valintoja. Kurssilla perehdyttiin työtoimintalähtöisen ja muutosvaiheen tunnistavan terveystarkastuksen tekoon, harjoiteltiin valmentavaa työtettä ja motivoivan haastattelun tekoa sekä opeteltiin tekemään hyvä asiakaskeskeinen terveystarkastus. Kurssi sai innostuneen vastaanoton ja kaikki osallistujat aikoivat käyttää kurssilla oppimiaan menetelmiä jatkossa työssään. Epäsuorien kysymysten kysyminen tuntui joistain aluksi vaikealta, mutta he uskoivat taitojen kertyvän harjoittelun ja käytännön myötä. Terveystarkastusmallomakkeen käyttö helpotti työterveystarkastuksessa olennaisiin asioihin keskittymistä ja suunnitelman

laitimista. Yhdessä motivoivan haastattelutekniikan ja valmentavan työotteen kanssa käytettynä se auttoi vahvistamaan työntekijän omaa motivaatiota ja sitoutumista suunnitelmiin.

#### **Johtamisen seminaari työterveyslääkäreille**

Kaksipäiväinen seminaari järjestettiin neljäntenä keväänä peräkkäin. Palaute oli entiseen tapaan kiittävää, kurssi myös tuli tarpeeseen, eli työpaikka-asiakkuuksissa toimimiseen tarvitaan lisää koulutusta. Etukäteislukemistona ollut Johtamisopit Suomessa -teos (Seeck 2010) viritti jälleen keskustelua aihepiiriin liittyvän tenttimateriaalin tarpeesta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksessa ja tätä keskustelua hyödynnettiin Työelämäoppaan valmistelussa.

#### **Työlääkätieteen seminaari**

Huhtikuussa järjestetty seminaari toteutettiin vierailen Pohjois-Suomen turvapuistossa, joka on yritysten ja oppilaitosten verkostoyhteistyönä ylläpitämä työturvallisuuden ja työsuojelun oppimisympäristö. Alustetussa keskustelussa pohdittiin työturvallisuusosaamisen tukemista osana työterveysyhteistyötä sekä kierrettiin erilaisissa oppimispisteissä mm. suojaimiin ja erilaisiin työtapaturmademonstraatioihin perehtyen.

#### **Starttiseminaarit**

Starttiseminaarit järjestettiin keväällä ja syksyllä ja niissä käynnistettiin HOPS syventävä portfoliotyöskentely. Erikoistuvat lähettivät seminaarin jälkeen professorille jäsenyyksen tai alustavan hahmotelman, jonka pohjalle he alkavat rakentaa perusportfoliota, ja saivat työskentelystään henkilökohtaista palautetta. Työskentelyn näkyvänä tavoitteena on tukea erikoislääkärin portfolion rakentamista erikoistumisopintojen aikana. Taustalla tavoitteena on tätäkin kautta tukea erikoistuvien työelämätaitoja osaamisen tunnistamisessa ja niistä keskustelemisessä.

#### **Aluetapaamiset**

Aluetapaamisia jatkettiin entiseen tapaan, paikkakuntina keväällä Rovaniemi, Kajaani sekä Kemi ja syksyllä yhdistetyssä tilaisuudessa Oulu ja Kokkolan alue. Teemana tilaisuuksissa oli tth erikoulutuksen ulkoisen arvioinnin anti jatkokehittämiselle. Yliopiston vierailuja alueilla arvostetaan ja keskusteluissa todettiin niiden osaltaan kannustavan verkostotapaamisten järjestämiseen yli organisaatorajojen, erikoisalan kysymyksiä terveydenhuollon muiden alojen kentässä esillä pitäen.

### **4.3. Kouluttajalääkärikoulutus**

#### **Kouluttajalääkärin ohjaustaidot**

Koulutus järjestettiin yhteistyössä erityisasiantuntija Ritva Horpun kanssa. Prosessimuotoinen kurssi sisälsi kolmen lähiopetuspäivän lisäksi ennakko-, reflektio- ja portfoliotyön käynnistämisen tehtävineen. Kurssin suoritti yhteensä 10 kouluttajalääkärinä. Pedagogiikkaan keskittyvä koulutus koettiin innostavana ja kouluttajalääkärin identiteettiä tukevana.

#### **Lukuvuoden avajaiset**

Lukuvuoden avajaiset -seminaariin osallistuttiin Oulussa seitsemän kouluttajan voimin etäyhteydellä.

#### **4.4. Muu toiminta**

Miten valmistaudun toimintasuunnitelmapalaveriin –kurssi rakennettiin valmiiksi syyslukukaudella ja markkinointi käynnistettiin loppuvuodesta, toteutus siirtyi alkamaan tammikuussa 2016. Terveysalan työterveyshuollon itseopiskelumateriaalia valmisteltiin otettavaksi käyttöön keväällä 2016.

## 5. TAMPEREEN YLIOPISTO

### 5.1. Yleistä

Vuoden 2015 lopussa Tampereen yliopistossa oli kirjoilla työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksessa yhteensä 185 lääkäriä ja heitä koulutti 96 yliopiston hyväksymää kouluttajalääkäriä. Koulutuspaikkoja oli yhteensä 44. Työterveyshuollon erikoislääkäritutkinnon suoritti 15 lääkäriä, ja 17 lääkäriä aloitti erikoistumisensa vuonna 2015.

Työterveyshuollon ja työlääkätieteen professorina toimi Jukka Uitti (100 %). Kliinisenä opettajana toimi Virpi Liukkonen, verkkopedagogina Heli Parviainen (20 %), yliopisto-opettajina Sari Laitinen (20 %), Päivi Valve (100 % 1.1.-31.1.2015 sekä 20 % 1.8.-31.12.2015), Anna Siukola 100 % (1.1.-30.4.2015) ja Johanna Repo 40 % (1.8.-31.12.2015). Tampereen yliopistossa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus on terveystieteiden yksikössä, joka on yksi Tampereen yliopiston erillisyyksiköistä. Toimintaa tehdään yhteistyössä Tampereen yliopiston opintopalveluissa toimivien koulutuspäällikön ja opintosihteerin kanssa.

### 5.2. Koulustotoiminta

#### Starttiseminaarit 21.4. ja 11.9.2015

Kevään starttiseminaarissa oli 9 osallistujaa, joista 7 erikoistujaa ja 2 kouluttaja. Syksyn seminaarissa oli 16 osallistujaa, joista 9 erikoistujaa ja 7 kouluttajaa. Starttiseminaarin tavoitteena oli tutustua erikoistumisen tavoitteisiin, opinto-ohjelmaan ja palveluvaatimuksiin, hallintajärjestelmään, koulutuspaikkasopimuksiin, lokikirjaan, tenttikirjallisuuteen, henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekoon ja sähköisiin työvälineisiin: virtuaaliyliopistoon ja Moodle-oppimisympäristöön. Starttiseminaari on myös osa kouluttajakoulutusta.

#### Työterveyden informaation lähteet 29.4.2015

Seminaari järjestettiin yhteisenä erikoistujille ja kouluttajille. Tietokonehuokassa pidetyssä koulutuksessa tavoitteena oli oppia työterveyshuoltotyössä tarvittavaa tiedonhakua, ja kouluttajana oli informaattikko Keijo Halonen. Osallistujia oli 14.

#### Sisäilmaongelmat -seminaari 12.11.2015

Seminaari järjestettiin yhteisenä erikoistujille ja kouluttajille. Seminaarin tavoitteena oli oppia sisäilmaongelmien tunnistamista, niiden terveysvaikutuksia sekä mahdollisia terveydenhuollon toimenpiteitä. Osallistujia oli 15.

#### Tutkimustaitokoulutukset

Koulutuksia järjestettiin vuoden 2015 aikana neljä kertaa. Aiheina olivat mm. tieteellisen artikkelin rakenne, erilaiset tutkimusasetelmat sekä tieteellisten artikkelien kriittinen arviointi ja tulosten merkityksen arviointi työterveyshuollon toiminnassa.

#### Terveystalous työterveyshuollossa 3.2.-29.5.2015

Verkkokurssin tavoitteena on oppia ymmärtämään työterveyshuollon toimintaympäristön taloudelliset lainalaisuudet sekä oman työterveys-huoltoyksikön taloudelliset mahdollisuudet ja rajoitteet sekä kyetä kertomaan palvelujensa käyttäjille työterveyshuollon taloudellisesta merkityksestä yritykselle. Kurssin suoritti 12 osallistujaa.

#### Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet 3.2.-29.5.2015

Verkkokurssin tavoitteena on oppia työhyvinvoinnin psykologisia perusteita ja oppia ymmärtämään työ- ja organisaatiopsykologian perusteita. Kurssin suoritti kuusi osallistujaa.



### **Työterveyslääkärin lakipakki I 1.9.-11.12.2015**

Verkkokurssin tavoitteena on oppia työterveyshuollon kannalta keskeisiä lakeja, painottuen lakipakin ensimmäisessä osassa työterveyshuoltolakiin sekä sitä täsmentäviin asetuksiin. Kurssin suoritti 11 osallistujaa.

### **Epidemiologia -verkkokurssi 1.9.-11.12.2015**

Kurssin tavoitteena on oppia epidemiologian peruskäsitteitä työterveyden näkökulmasta käsin. Kurssin suoritettuaan opiskelija alustavasti ymmärtää epidemiologian peruskäsitteet, sairauksien esiintyvyyden mittaluvut, epidemiologian tutkimustyyppit, syy-yhteyden arviointia sekä tutkimuksen tulkintaa ja virhelähteitä. Kurssin suoritti 10 osallistujaa.

### **Työterveyshuollon erikoistumissuunnitelma -verkkokurssi (Tth-Es) 21.4.-15.6.2015 ja 11.9.-20.11.2015**

Kurssit järjestettiin starttiseminaarien jälkeen, tavoitteena valmis henkilökohtainen erikoistumissuunnitelma. Kevään kurssin suoritti kolme osallistujaa, syksyn kurssin suoritti neljä osallistujaa.

### **Tieteellisen tutkimuksen perusteita työterveyslääkärille**

Vuoden 2015 aikana rakennetun verkkokurssin tavoitteena on oppia tieteellisen tutkimuksen perusteita ja tutkimuksen soveltamista työterveyshuollon käytäntöön. Kurssi pilotoidaan vuonna 2016.

### **Itseopiskelukurssit**

Tampereen yliopiston vastuulla olevia itseopiskelukursseja (10 kurssia) päivitettiin vuoden aikana. Epätyypillinen työ ja työterveyshuolto ja Työhön paluun tuki -verkkokurssit siirtyivät vuoteen 2016.

## **5.3. Kouluttajalääkärikoulutus**

### **Moduulikoulutukset**

Kouluttajille tarjottiin kahdeksan moduulin kokonaisuus vuoden aikana, neljän kokopäiväisen koulutuksen kokonaisuutena. Osallistumalla kaikkiin kahdeksaan puolen päivän kestoiseen koulutusmoduuliin kouluttajalääkäri saa todistuksen työterveyshuollon kouluttajalääkärin pedagogisista perustaidoista. Asiantuntijaluonnoitsijoiden lisäksi erityisasiantuntija Ritva Horppu oli pedagogisena asiantuntijana kaikissa moduuleissa.

Moduuli 1 Mitä on hyvä tietää kouluttajana toimimisesta (10 osallistujaa) ja moduuli 2 Työterveyshuolto osana suomalaista työelämää (10 osallistujaa) järjestettiin 14.4.2015. Moduuli 3 Työterveyslääkärin oman työn suunnittelu ja ajankäytön hallinta (11 osallistujaa) ja moduuli 4 (10 osallistujaa) Asiakassuhteen luominen ja ylläpito, toiminnan suunnittelu ja vaikuttavuuden arviointi järjestettiin 6.5.2015. Moduuli 5 Terveystarkastukset työterveyshuollossa (17 osallistujaa) ja moduuli 6 Yksilön työ- ja toimintakyvyn edistäminen yhteistyössä työpaikkojen kanssa (17 osallistujaa) järjestettiin 15.9.2015. Moduuli 7 Työperäiset sairaudet ja ammattitaudit (19 osallistujaa) ja moduuli 8 Työpaikkaselvitykset ja riskinarviointi (18 osallistujaa) järjestettiin 3.11.2015.

### **Muu koulutus**

Starttiseminaarit ja Työterveyden informaation lähteet -seminaari hyväksyttiin kouluttajakoulutukseksi.

## **5.4. Muu toiminta**

### **Palautteet ja erikoistumiskoulutuksen arviointikeskustelut**

Pyydämme kaikista koulutuksistamme kirjallisen palautteen, sähköisessä muodossa vuodesta 2013 alkaen, ja käytämme palautetta koulutuksen kehittämiseen. Käymme myös kaikkien valmistuvien kanssa arviointikeskustelut koko erikoistumista koskien.

## 6. TURUN YLIOPISTO

### 6.1. Yleistä

Turun yliopistossa on rekisteröityneenä 120 työterveyshuoltoon erikoistuvaa lääkäriä ja heitä kouluttaa 33 kouluttajalääkäriä 25 koulutuspaikassa. Vuoden 2015 aikana valmistui 3 erikoislääkäriä. Erikoislääkärikoulutusoikeutta haki 12 uutta lääkäriä, joista osa vaihtoi erikoistumisalaa. Henkilökuntaresurssi on koulutuksen volyyymiin nähden riittävä.

Vastuuhenkilöstö: työterveyshuollon ja työlääkätieteen professori Tuula Putuksen toimi on vakinaistettu vuonna 2015 ja virkanimikkeeksi on vaihdettu työterveyshuollon ja ympäristölääkätieteen professori. Työsuojelurahaston osarahoitus on päättymässä, minkä jälkeen professorin toimen rahoittaa kokonaan Turun yliopisto. Vuoden 2015 aikana ovat kliinisenä opettajana toimineet (40 %) erikoislääkäri Nonna Kärki alkuvuoden ajan (loppuvuoden vanhempainvapaalla), erikoislääkäri Jyrki Rauhaniemi (40 %) ja erikoistuva lääkäri, dosentti Jussi Kantele (20 %). Verkkoopedagogina (40 %) on edelleen toiminut Katariina Husman. Vierailevina PEDA-kouluttajina ovat toimineet mm. erityisasiantuntija Ritva Horppu, TTL ja työterveyshuollon erikoislääkäri Kristiina Toivola.

Yksittäisiä koulutuspaikkasopimuksia on uusittu v. 2015 aikana.

### 6.2. Koulutustoiminta

Koulutustoimintaa on järjestetty lähes viikoittain. Seminaarit ja kouluttajalääkärikoulutus toteutettiin opetushenkilöstön omin voimavaroin ja vierailevien kouluttajien avulla. Erikoistuvien lisäksi esitelmää ovat pitäneet Turun yliopiston oma henkilökunta, dosentit sekä lisäksi vierailevat luennoitsijat sekä Suomesta, Ruotsista että USA:sta. Seminaareihin osallistuminen on ollut tasaisen aktiivista ja etäosallistuminen Adobe Connect -yhteyden kautta on ollut mahdollista. Seminaareja seurattiin mm. Porista, Raumalta, Uudestakaupungista ja maaseutukunnista, kuten Laitilasta.

Kaikkien PEDA-seminaarien ja Vera Hjelt-tilaisuuksien yhteydessä koulutuspaikoille annetaan ohjausta sekä tarpeen mukaan muidenkin kontaktien yhteydessä.

Verkkokursseille osallistumista on tarjottu toistuvasti järjestämiemme seminaarien yhteydessä, mutta kiinnostuneita on ollut vähän. Sekä erikoistuvat että kouluttajat ovat pitäneet seminaareja ja muita lähikoulutustilaisuuksia hyödyllisempänä. Erityisesti arvostetaan verkottumis- ja kommunikaatio-mahdollisuuksia suoraan opettavan henkilökunnan ja vierailevien luennoitsijoiden kanssa. Näistä syistä vuodelle 2015 suunnitelluista koulutuksista peruuntuivat Aluekoulutukset, Jatkostarttiseminaari, Ammattitaudit, Epidemiologia, Inneklimateproblem, Sisäilmasairaudet ja uudet viranomaismääräykset, Toimialana metalliteollisuus, Työterveyshuolto ja talous sekä Työterveyslääkärin lakipakki. Turun erikoistujia on kuitenkin osallistunut muiden yliopistojen järjestämille kursseille.

#### Tiistaiseminaarit

Tiistaiseminaareja järjestetään joka toinen tiistai. Osallistujia on ollut 63.

#### Vera Hjelt –akatemit

Vera Hjelt -akatemioiden ohjelma on suunnattu sekä koulutettaville että kouluttajille yhteisesti. Molemmat järjestetyt tilaisuudet olivat hyvin suosittuja. Seminaarien määrää on lisätty kahdesta kolmeen.

### **Starttiseminaarit**

Starttiseminaareja on järjestetty vuonna 2015 kaksi kertaa. Osallistujia on ollut yhteensä 12.

### **Työterveyshuollon erikoistumissuunnitelmakurssi (Tth-ES)**

Vuoden aikana toteutui yksi Tth-ES –verkkokurssi. Sille ilmoittautui kuusi osallistujaa, joista kolme suoritti kurssin.

## **6.3. Kouluttajalääkärikoulutus**

### **Moduulikoulutukset**

Kouluttajakoulutusta on järjestetty moduulikoulutuksina sekä kevät- että syyslukukauden aikana, yhteensä viisi moduulia. Osallistuminen kouluttajalääkäreille tarjottuun koulutukseen on ollut tasaista. Kouluttajien määrä on hiljalleen kasvanut, mutta osa kouluttajista ei ole osallistunut lainkaan yliopiston järjestämiin tilaisuuksiin. Näiden kouluttajien kanssa ei kouluttajasopimusta enää jatkettu. Uusia aktiivisia kouluttajia on saatu mukaan.

## **6.4. Muu toiminta**

### **Tutkijaverkosto**

Työterveyshuollon tutkijaverkosto toimii yhteistyössä kansanterveystieteen ja hoitotieteen laitoksen kanssa. Professori Jussi Vahtera toimii kansanterveystieteen laitoksen tutkijakoulun paikallisryhmän vetäjänä ja professori Tuula Putus koordinoi yhteistyötä ulkomaisiin yliopistoihin. Työterveyslääkäreiden osallistuminen näihin tilaisuuksiin on ollut aiempaa aktiivisempaa ja uusia tutkijakoulutuksesta kiinnostuneita erikoistuvia on ilmaantunut. Aikaisemmin rekisteröityneiden tohtorikoulutettavien jatko-opinnot ovat edenneet suunnitelman mukaisesti, mutta mukana ei ole yhtään työterveyslääkärinä. Toimintavuonna 2015 pidettiin Turussa toinen työtieteiden keskuksen organisoima kansainvälinen kongressi (WORK2015).

### **Työterveyslaitosjakso**

Työterveyslaitosjakso ja ammattitautipoliklinikka on saatu pidetyksi käynnissä vuoden 2015 aikana Työterveyslaitoksen YT-neuvotteluista huolimatta. Erikoistuvia on kerrallaan 2-3. Lisäksi ammattitautipoliklinikan yhteydessä toimii liikennelääketieteen poliklinikka. Jakson kouluttajana toimii osa-aikainen erikoislääkäri, joka työskentelee myös Helsingissä ja ohjaa Työterveyslaitoksella erikoistuvia. Työterveyslaitosjaksolle on Turun alueella edelleen jonoa. Osa erikoistuvista on hakeutunut jakson palveluun muille paikkakunnille, lähinnä Helsinkiin.

Toimia jonon purkamiseksi on jatkettava, muuten vaarana on erikoistumisen keskeytyminen tai erikoisan vaihtaminen. Joitakin erikoistumisen keskeyttäjiä ja erikoistumisalan vaihtajia on ollut.

## 7. TYÖTERVEYSHUOLLON VIRTUAALIYLIOPISTO

Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto (TTHVYO) tarjoaa ympäristön, jossa työterveyshuoltoon erikoistuvat lääkärit, heidän kouluttajalääkäriinsä ja koulutusta tarjoavat yliopistot ja Työterveyslaitos voivat verkostoitua ja osallistua tai tarjota koulutusta. Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston toiminnan koordinaatiosta vastaa Helsingin yliopisto. STM rahoittaa virtuaaliyliopiston toimintaa rahoituslaisissa määritellyin edellytyksin. Helsingin yliopisto palkkasi toiminnalle vuonna 2015 lääkärikoordinaattorin Timo Leinon ja valtakunnallisen verkkopedagogiikan asiantuntijan Lena Selänteen. Yhteistyötä tehdään yliopistojen verkkopedagogien, kliinisten opettajien ja professorien sekä Työterveyslaitoksen asiantuntijoiden kanssa.

Virtuaaliyliopiston koulutuksiin, tutkimukseen sekä kehittämiseen liittyviä asioita käsitellään verkkopedagogien työryhmässä. Työryhmään kuuluivat vuonna 2015 verkkopedagogit Lena Selänne (HY, pj ja siht.), Marianne Rytönen (UEF), Kati Päätalo (OY), Heli Parviainen (TaY) ja Katariina Husman (TY) sekä kliiniset opettajat Soile Seppänen (OY) ja Timo Leino (HY). Työryhmä kokoontui vuonna 2015 yhdeksän kertaa verkkokokouksissa. Tämän lisäksi kokoonnuttiin Tampereella 10.-11.6. strategia- ja kirjoitustyöpajaan. Työryhmä vei yhteisesti käsiteltävät asiat edelleen kliinisten opettajien ja koordinaatioryhmän kokouksiin.

Verkkopedagogien työryhmä käsiteli vuoden aikana useaan otteeseen virtuaaliyliopiston strategiaa ja tulevaisuutta. Käsitelimme arviointiraportin (Räsänen et al., 2015) esille nostamia teemoja TTHVYO:sta ja yleensä verkkokoulutuksesta. Laadimme näiden pohjalta ehdotuksen koordinaatioryhmälle, miten jatkossa virtuaaliyliopistoa voisi kehittää. Joitakin arviointiraportin myötä tulleita ehdotuksia toteutimme jo vuonna 2015, esim. laadun kehittäminen, ja jatkamme työtä tulevina vuosina resurssien puitteissa.

### 7.1. Projektit, hankkeet ja koulutukset

#### Laadun kehittäminen

Laadun kehittämistä jatkettiin vuonna 2015 arviointiraportin (Räsänen et al., 2015) hengessä. Syksyllä 2014 laadittujen verkkokoulutuksen laatukriteerien kehittämistä jatkettiin. Kriteerien avulla voidaan arvioida jo olemassa olevia sekä uusia verkkokursseja. Arviointikriteerien testausta varten tehtiin helpokäyttöinen työkalu Moodlen tenttityökalulla. Työkalun avulla arvioitiin 25 kurssia, jolloin nähtiin mitkä asiat ovat yleisesti kursseilla hyvin ja mihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota. Tuloksia esiteltiin AMEE-konferenssissa. Työkalua, sen avulla saatuja tutkimustuloksia ja verkkokoulutuksen laatua yleensä käytiin läpi kaikki yliopistot käsittäneellä koulutuskierroksella.

#### Laatua verkossa ohjaamiseen ja verkkokurssien pedagogiseen toteutukseen -koulutus

Koulutus järjestettiin yksipäiväisenä työpajana ja sen aikana paneuduttiin kurssien suunnitteluun, rakentamiseen ja toteutukseen pedagogisesti laadukkaalla tavalla. Päivän aikana käsiteltiin myös verkossa ohjaamista ja verkkokurssien tuutorointia. Kohderyhmänä olivat kouluttajalääkärit, erikoistajat, kliiniset opettajat ja kurssien rakentamiseen osallistuvat asiantuntijat. Koulutukset toteutettiin seuraavasti: Kuopio 19.3. (7 osallistujaa), Helsinki 8.6. (10 osallistujaa), Oulu 30.10. (7 osallistujaa), Tampere 30.11. (4 osallistujaa) ja Turku 1.12. (6 osallistujaa). Palaute päivästä oli positiivinen ja koulutus antoi osallistujille konkreettisia ideoita koulutustyöhön.

### **Kurssien ajankäyttö**

Vuonna 2015 aloitettiin selvittämään kurssien ajankäyttöä. Tarkoituksena oli verrata laskennallisesti saatuja laskelmia (esim. KoMiTi-mitoituskehikon avulla) Moodlen lokitietoihin ja kurssien osallistujien itsearviointiin. Viimeksi mainittua varten laadittiin jokaiselle vuoden 2015 kurssille kysely, mihin sai osallistua vapaaehtoisesti. Valitettavasti osallistumisaktiivisuus oli erittäin alhainen, joten kyselyn tuloksia ei voida käyttää kuin suuntaa antavasti. Myöskään Moodlen lokitiedot eivät anna tarvittavaa tarkkuutta. Kurssien ajankäytön arviointia jatketaan vuonna 2016.

### **Käyttöoikeus- ja taltiointisopimukset**

Virtuaaliyliopiston koulutuksiin tehtyjen materiaalien käytöstä samoin kuin erilaisten esitelmien videointien yms. taltiointeista pyydetään asianmukaiset luvat. Näiden lupien keräämistä haluttiin tehostettavan tekemällä TTHVYO:n yhteiset käyttöoikeus- ja taltiointisopimukset. Sopimuslomakkeita kehitettiin vuoden 2015 aikana ja niitä testattiin mm. Valtakunnallisen seminaarin yhteydessä. Lomakkeet otetaan käyttöön viimeistelyinä vuoden 2016 aikana.

### **Sähköinen lokikirja**

Verkkopedagogien työryhmästä oli edustajia mukana vuoden 2015 lokikirjatyöryhmässä. Lokikirjan verkkoversioksi on ehdotettu toteutusta Moodlessa. Tätä on tarkoitus pilotoida vuonna 2016.

### **Kouluttajaoppaan verkkoversio**

Verkkopedagogien työryhmästä osallistuttiin kouluttajaoppaan työryhmään. Kesällä 2015 testattiin Inkling-verkkokirjatoteutusta Habitat-työkälulla. Inkling olisi mahdollistanut vuorovaikuttaiset kommentit, mutta koska se ja kirjan lukeminen olisi vaatinut uudet käyttäjätunnukset, ei tätä ratkaisua koettu sopivaksi. Kouluttajaoppaan julkaisu siirtyi vuodelle 2016 ja siitä päätettiin tehdä ensin painettu versio, joten myös verkkoversion teko siirtyi.

### **Mobiilioppiminen**

Koulutuksen järjestäjiä kannustettiin käyttämään mobiilisia välineitä Helsingin yliopistossa, mutta kiinnostus ei ollut kovin suurta. Ipadeja on kuitenkin käytetty tiedon hakemisen koulutuksissa (esim. starttiseminaareissa). TTHVYO:n verkkoratkaisut pyritetään tekemään niin, että ne ovat mobiiliystävällisiä, sillä mobiilikäyttö on kasvanut (ks. verkkosivusto).

### **Pelillisuus**

Alun perin oli tarkoitus kehittää pelillisyyttä osana Tampereen yliopiston johtamiskoulutusta, josta olisi saanut ratkaisuja myös TTHVYO:n kurssitarjontaan. Tampereen tilanne kuitenkin muuttui, joten tätä hanketta ei toteutettu. Joulukuussa pidimme pelityöpajan Tampereen Laatia verkkokoulutukseen -koulutuksen yhteydessä. Ideoimme erilaisia pelillisiä mahdollisuuksia, joita voisi käyttää TTHVYO:n koulutuksissa. Näitä ideoita jatkajalostetaan myöhemmin.

### **Näkyvyys**

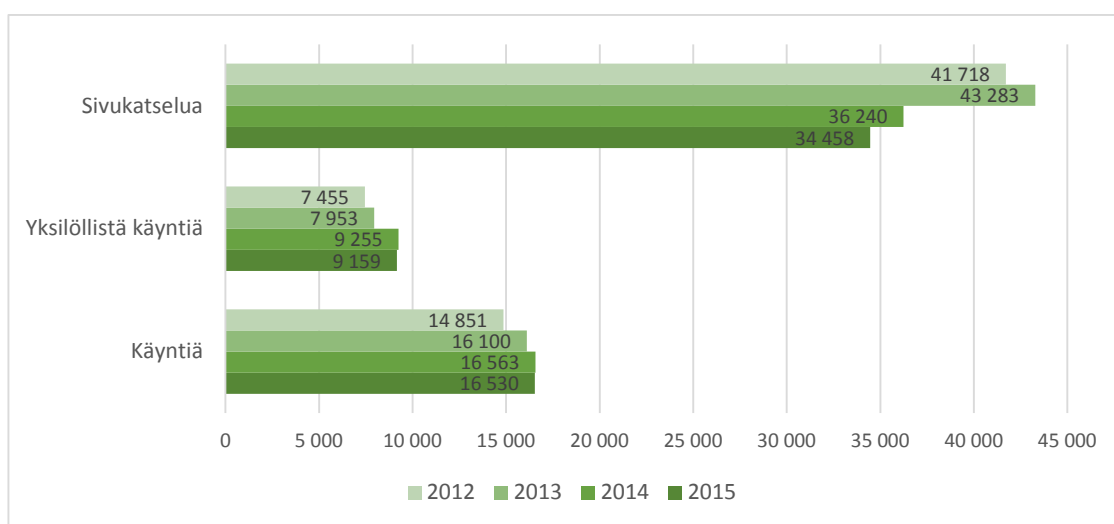
Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto tiedottaa toiminnastaan aktiivisesti verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa, erikoistujien ja kouluttajalääkärien sähköpostilistoilla sekä koulutuksissa. Työterveyslääkärilehdessä on lokakuusta 2015 lähtien ollut mainos tulevista koulutuksista. Valtakunnallisessa seminaarissa esiteltiin postereilla TTHVYO:n toimintaa ja tutkimusprojekteja. Interaktiivinen tekniikka koulutuksessa (ITK) -konferenssiin laadittiin abstrakti laadunarvioinnista, mutta sitä ei hyväksytty. Sulautuva opetus ja oppiminen (SULOP) -seminaarin yhteydessä pyydettiin artikkeleita Sulautuvan opetuksen verkkojulkaisuun. Kirjoitimme siihen 10-sivuisen artikkelin TTHVYO:n 10-vuotisesta taipaleesta. Artikkelin

julkaistaan alkuvuonna 2016. AMEE-konferenssissa esiteltiin ePosterina TTHVYO:n laadunarviointia.

## 7.2. Tekniset ratkaisut

### Verkkosivusto (tthvyo.fi)

Verkkosivuilla tarjotaan tietoa valtakunnallisesta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta. Tthvyo.fi-verkkosivuja käytiin katsomassa suunnilleen yhtä usein kuin edellisenä vuonna, noin 9000 yksilöllistä käyntiä (kuva 3 ja liite 1). 83 % kävijöistä käyttää tietokonetta ja 17 % mobiililaitetta (kasvua viime vuoteen verrattuna 4 %). Suosituimmat sivut etusivun jälkeen olivat edelleen perjantai-meetingien ohjeet, oppaat ja materiaalit, tapahtumakalenteri, miten erikoistutaan ja eriytyvän koulutuksen jaksot. Näiden lisäksi käytiin ahkerasti (1680 kävijää) uusilla vuoden 2015 Valtakunnallisen seminaarin sivuilla (valtakunnallinenseminaari.tthvyo.fi). Valtakunnallisen seminaarin sivuilla mobiilikäyttö oli vielä korkeampi, n. 27 %.



Kuva 3. Tthvyo.fi-sivuston kävijämäärät vuosilta 2012-2015.

Verkkosivut sijaitsevat Primocom Oy:n palvelimella ja siinä käytetään Liferay-julkaisujärjestelmää. Liferay:sta päätettiin luopua vuonna 2015 ja ottaa pohjaksi Wordpress. Samalla päätettiin vaihtaa palvelimentarjoajaa ja uudeksi palvelimentarjoajaksi otettiin SceneGroup. Blogin, Helsingin yliopiston ja Valtakunnallisen seminaarin sivut siirrettiin uudelle palvelimelle. Pääsivustoa alettiin rakentamaan uudelle palvelimelle, mutta valitettavasti ne eivät valmistuneet vuoden 2015 aikana. Uudet sivut on tarkoitus julkaista vuoden 2016 aikana.

### Blogi (blogi.tthvyo.fi)

Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston blogissa julkaistiin 28 kirjoitusta. Saimme lukea ajankohtaisten aiheiden lisäksi matkakertomuksia niin Soulista, Glasgowista kuin Oslost. Itä-Suomen yliopiston kliinisen opettajan Jarmo Heikkisen lisäksi kirjoittajina toimivat professorit ja muut yliopiston edustajat. Blogin kirjoituksia käytiin katsomassa vuoden aikana 938 kertaa.

### Sosiaalinen media

Vuonna 2014 aloitettu Facebook-ryhmä on osoittautunut hyvin suosituksi. Vuonna 2015 siihen liittyi noin 70 jäsentä, jäsenmäärän ollen vuoden 2015 lopussa 191. Yliopiston edustajat tiedottavat ryhmässä ajankohtaisista asioista, kuten perjantai-meetingeistä, tulevista koulutuksista, väitös- yms. tilaisuuksista. Jäsenet tykkäävät kirjoituksista ja osoittavat aktiivisuuttaan.

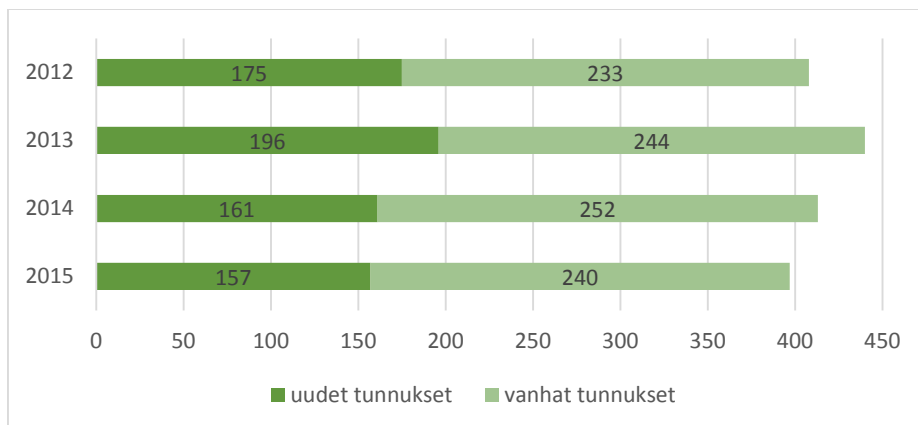
TTHVYO:n Twitter-tilillä oli 34 seuraajaa. Twitterin kautta ilmoitetaan satunnaisesti ajankohtaisista asioista ja perjantai-meeting -tallennuksista. LinkedIn-ryhmässä oli 18 henkilöä, mutta varsinaista toimintaa siellä ei ole. Vuoden 2015 aikana avattiin TTHVYO:lle kanavat myös SlideShare:in ja Instagram:in, mutta käyttö on ollut vähäistä.

### Moodle-oppimisympäristö (moodle.tthvyo.fi)

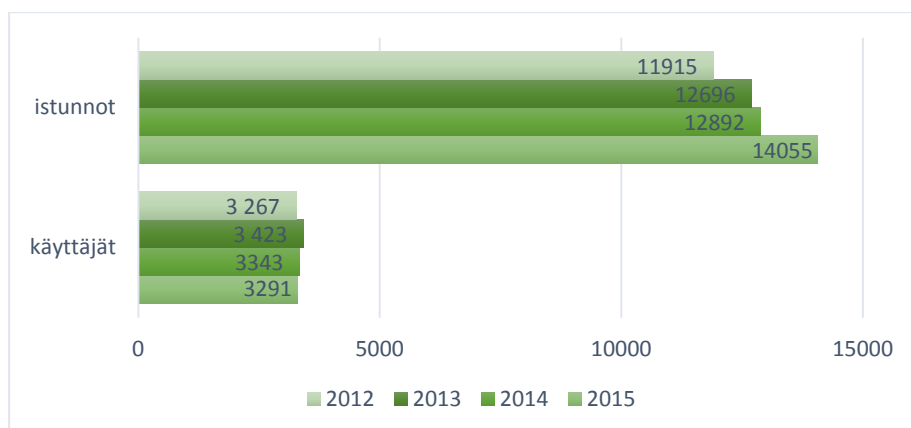
Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston Moodle-oppimisympäristö kattaa laajan valikoiman kurseja työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen keskeisimmistä aihealueista. Kurssikohtaiset tiedot löytyvät kunkin yliopiston omista osuuksista.

Moodle-oppimisympäristö sijaitsee Itä-Suomen yliopiston palvelimella ja tukipalvelut hankitaan Itä-Suomen yliopiston Oppituvalta. Moodlen koordinoinnista ja tuesta vastaa virtuaaliyliopiston valtakunnallinen verkkopedagogi. Yliopistojen verkkopedagogit osallistuvat kurssien toteutukseen ja antavat tukea omissa yliopistoissaan. Erikoistuvia ja kouluttajalääkäreitä perehdytetään virtuaaliyliopiston käyttöön starttiseminaareissa, kouluttajalääkäreiden koulutuksissa sekä toimipaikkakäynneillä. Tukea on koko ajan saatavilla yliopistojen verkkopedagogeilta.

Moodleen kirjaututaan yliopistojen tunnusten avulla tai paikallisin tunnuksin. Vuonna 2015 Moodleen kirjautui 157 uutta käyttäjää. Moodleen kirjaututtiin yhteensä 397 tunnukseella, mikä on hieman vähemmän kuin viime vuosina (Kuva 4). Luvuissa eivät näy vierailijatunnuksella kirjautuneet. Moodleen käyttö on pysynyt suunnilleen samana kuin edellisinä vuosina, mutta käyttäjät kävivät useamman kerran sivuilla (Kuva 5 ja Liite 2).



Kuva 4. Kirjautumiset käyttäjätunnuksilla Moodle-oppimisympäristöön vuosina 2012-2015.



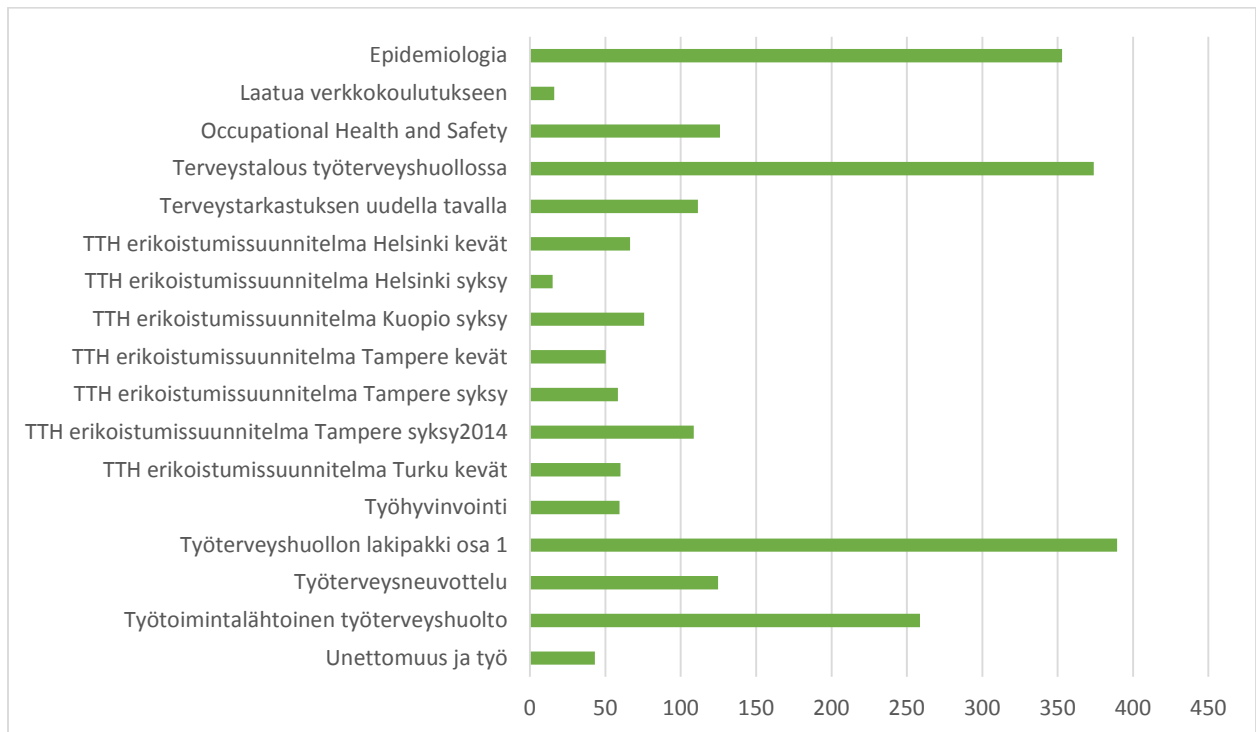
Kuva 5. Moodleen istunnot ja käyttäjät vuosina 2012-2015.



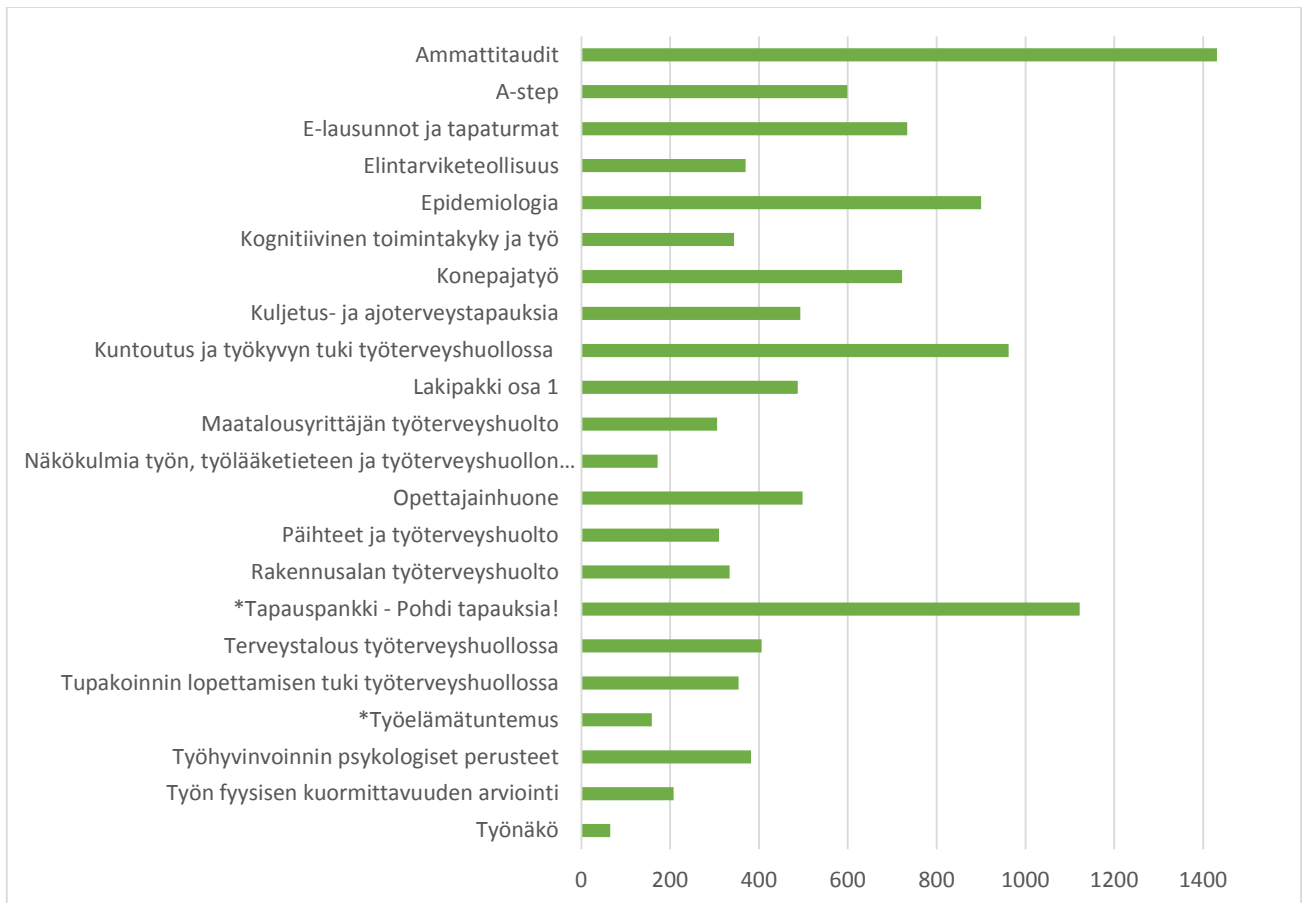
Vuoden aikana Moodlessa järjestettiin 17 ohjattua verkkokurssia. Aktiivisimmat kurssit olivat täysin verkossa olevat kurssit Työterveyshuollon lakipakki osa 1, Terveystalous työterveyshuollossa ja Epidemiologia (Kuva 6).

Itseopiskeluun tarkoitettuja kursseja oli tarjolla 22 kpl. Suosituimpia kursseja kurssialueen aktiivisuuden perusteella olivat Ammattitaudit, Tapauspankki, Kuntoutus ja työkyvyn tuki työterveyshuollossa sekä Epidemiologia (Kuva 7).

Vuonna 2015 ei enää jatkettu 3T Ratkaisut Oy:ltä hankittuja työturvallisuus- ja työhyvinvointikurssien tarjoamista. Näitä paikkaamaan tarjottiin mm. Työsuojelukurssia ja aloitettiin rakentamaan itseopiskelumateriaalia kemikaaliturvallisuudesta.



Kuva 6. Ohjatut kurssi vuonna 2015 ja opiskelijoiden keskimääräiset sivukatselut kurssialueella (sivukatselut suhteutettuna opiskelijamäärään).



Kuva 7. Itseopiskelukurssit vuonna 2015 opiskelijoiden ja vierailijoiden kurssialueen sivukatselujen mukaan. \*) Työelämäntuntemus heinäkuusta lähtien. Tapauspankki: heinäkuuhun asti tapaukset erillisinä, elokuusta lähtien samalla kurssialueella.

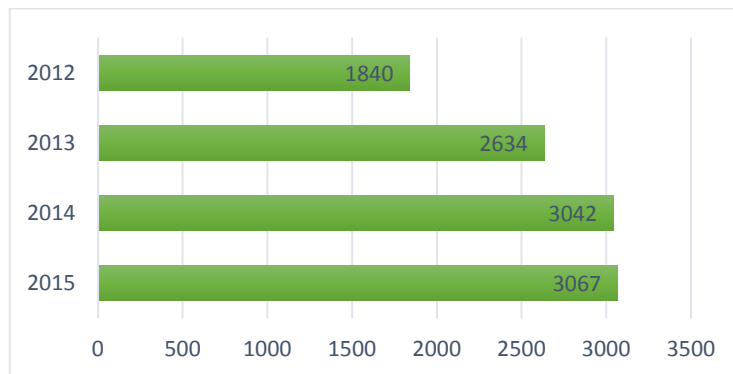
### Perjantai-meetingit

Työterveyslaitoksen viikoittaiset asiantuntijaluennot, perjantai-meetingit, suoratoistetaan ja tallennetaan Työterveyshuollon virtuaaliopiston toimesta Oulun yliopiston videopalvelun avulla. Itse seminaarien ohjelmasta, videoneuvotteluyhteyksistä ja käytännön järjestelyistä huolehtii Työterveyslaitos.

Vuonna 2015 otettiin yhteyttä Työterveyslaitokseen ja tiedusteltiin olisivatko he kiinnostuneita hoitamaan jatkossa myös suoratoiston ja tallennuksen. Tähän ei kuitenkaan ollut resursseja. Testasimme myös Helsingin yliopiston suoratoisto- ja tallennuspalvelua. Suoratoisto ei teknisesti ollut mahdollista ilman, että video jäisi avoimeksi kaikille. Kaikille luennoille ei kuitenkaan saada tallennuslupaa, joten tätä ei koettu hyväksi ratkaisuksi. Tallennus sitä vastoin onnistui, mutta laatu ei ollut yhtä hyvää kuin mitä Oulun tallentimella saatu. Toisaalta Oulun tallennukset näkyivät vain Windows-koneilla, mikä koettiin ongelmaksi. Ratkaisuksi kehitettiin yhdessä Työterveyslaitoksen asiantuntijoiden kanssa niin, että Oulu suoratoistaa ja tallentaa esityksen, TTL pätkii tallennuksen sopivan mittaiseksi ja TTHVYO vie videon Vimeoon. Helsingin yliopiston tallentimella otettiin lisäksi varmuustallennus, jos Oulun tallennus ei jostain syystä onnistuisi. Tätä testattiin keväällä ja saimme positiivista palautetta siitä, että tallennukset ovat nyt nähtävänä myös mobiililaitteilla (esim. iPad). Systeemiä jatkettiin syksyllä.

Suoratoistojen katsojamäärät olivat samalla tasolla kuin edellisenä vuonna (Kuva 8). Vuoden aikana järjestettiin yhteensä 30 luentoa, joita seurattiin keskimäärin 87 istunnossa (vaihteluväli

43-160) (Liite 3). Vimeossa tallennuksia katsottiin keskimäärin 50 kertaa (ks. myös videotallennukset).



Kuva 8. Perjantai-meetingien suoratoistojen kävijämäärät vuosina 2012-2015.

### Videotallennukset

Käytössä on Vimeo-kanava, jonne tallennetaan esim. perjantai-meetingien tallenteet. Oulun videopalvelin vanheni ja siellä olleita videoita siirrettiin TTHVYO:n Vimeo- ja Youtube-kanaville. Vimeo-kanavalla olleita videoita on katsottu kokonaan vuoden aikana yhteensä 1419 kertaa. Suosituimmat videot olivat: Valtakunnallisen seminaarin 1. mainosvideo, Erikoistujan polulla, Perjantai-meeting 16.10. ja 20.11. (videot katseltu kokonaan yli 100 kertaa). Vuoden aikana kerättiin myös tietoja videotuotantoon sopivista työkaluista ja näistä koottiin listaus Moodlen Intraan. Kokemuksista käytiin keskustelua verkkopedagogien työryhmässä.

### Verkkovideoinnit

Verkkovideoyhteydet mahdollistavat koulutusten valtakunnallisen toteutuksen niin, että koulutukset järjestetään samaan aikaan eri paikkakunnilla. Videoneuvotteluyhteyttä käytettiin Terveystarkastukset uudella tavalla -kursilla (HY ja OY) sekä kouluttajalääkärien Lukuvuoden avajaisissa (UEF, HY ja OY). Tämän lisäksi käytettiin Occupational Safety and Health -kursilla Lync-verkkokokousjärjestelmää, joka mahdollisti kurssilaisten osallistumisen omilta työpaikoiltaan tai kotoaan. Yhteydet toimivat hyvin ja palaute oli positiivista. Jatkossa pyrimme lisäämään tällä tavoin toteutettuja yhteisiä koulutuksia.

## 8. LIITETAULUKOT

### KOULUTUKSIEN TOTEUTUMINEN JA OSALLISTUMINEN 2015

#### Lyhenteet

YO. = yliopisto, Lukumäärät I/O/S = Lukumäärät Ilmoittautuneet/Osallistuneet/Suorittaneet, HY = Helsingin yliopisto, OY = Oulun yliopisto, TaY = Tampereen yliopisto, TY = Turun yliopisto, UEF = University of Eastern Finland, Itä-Suomen yliopisto.

#### Koulutuksina vuoden 2015 hyväksytyyn toimintasuunnitelmaan merkityt koulutukset

#### Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston liitetaulukot erillisinä

**Liitetaulukko 1:** Suunnitellut koulutukset - toteutumat yliopistoittain.

SEMINAARIT YM. LÄHIOPETUS	YO.	Lukumäärät I/O/S			Osallistuneiden YO:				
					HY	OY	TaY	TY	UEF
Aluekoulutukset (x3)	UEF	26							26
Aluekoulutukset	TY	2	2					2	
Jatkostartti	HY	12	10	10	10				
Jatkostartti/loppuspurttiseminaari	TY	0	0					0	
Johtamisen seminaari työterveyslääkäreille	OY			27	7	19			1
Koulutustyöterveysasemaverkoston aluetapaamiset	OY			42		42			
Kumppanuuskoulutus	UEF	25	21	21					21
Lukukauden päättäjäiset x2 (Vera Hjelt –seminaari)	TY	41	41					41	
Starttiseminaari (x2)	HY	37	33	33	33				
Starttiseminaari (x2)	OY			17		17			
Starttiseminaari (x2)	TaY	26	25	25			25		
Starttiseminaari (x2)	TY	12	12					12	
Starttiseminaari (x2)	UEF	29	28	28					28
Tutkimustaitokoulutus (x8)	HY	14	12	12	12				
Tutkimustaitokoulutus (x6)	TaY	26	20	20			20		
Tutkimustaitokoulutus (x4)	TY	0	0					0	
Työlääkietieteen seminaari	OY			16		16			
Työterveyden informaation lähteet - seminaari	TaY	18	14	14			14		
Sisäilmaongelmat - seminaari	TaY	17	15	15			15		
Työterveyshuollon tiistaiseminaarit	TY		63					63	
Valtakunnallinen seminaari	HY	265	246	246	105	16	27	12	25
<b>YHTEENSÄ</b>		550	542	516	167	110	101	130	101

KOULUTTAJAKOULUTUS	YO.	Lukumäärät I/O/S			Osallistuneiden YO:				
					HY	OY	TaY	TY	UEF
KOPA-käynnit: henkilökohtaisen ohjauksen tuki	UEF	Siirtyi vuodelle 2016							
Kouluttajalääkäriin ohjaustaidot	HY	Tätä koulutusta ei pidetty							
Kouluttajalääkäriin ohjaustaidot	OY	12	12	10		12			
Kouluttajalääkäriin ohjaustaidot Tth-PEDA	UEF	Ei osallistujia							
Kouluttajalääkäriin pedagoginen iltapäivä x2	HY								
Kouluttajaseminaari	TaY	Ei pidetty							
Lukuvuoden avajaiset – valtakunnallinen seminaari	UEF	35	30		16	8			6
Kouluttajakoulutuksen moduulit (x4)	TY	55						55	
Tiivistetty moduulikoulutus (8 modulia)	TaY	129	112	112			112		
<b>YHTEENSÄ</b>		231	154	122					

OHJATUT KURSSIT (*UUSI 2015)	YO.	Lukumäärät I/O/S			Osallistuneiden YO:				
					HY	OY	TaY	TY	UEF
Ammattitaudit	TY	0							
Epidemiologia	TaY	16	13	10	2	1	2	4	1
Epätyypillinen työ ja työterveyshuolto	TaY	Siirtyi vuodelle 2016							
*Inneklimatproblem	TY	0							
*Työterveyshuoltoa ruotsiksi – Företagshälsovård på svenska	HY	Siirtyi vuodelle 2016							
*Laatua verkossa ohjaamiseen ja verkkokurssien pedagogiseen toteutukseen x5	HY, UEF	36	34	21	7	7	4	5	3
Miten valmistaudun toimintasuunnitelmapalaveriin	OY	Siirtyi tammikuulle 2016							
*Occupational Health and Safety	UEF	26	20		15	1	1		3
Sisäilmasairaudet ja uudet viranomaismääräykset	TY	2	0	-				0	
Sisäilmaongelmien arviointi työterveyslääkäriin työssä	HY	31	29	29	25		3		1
*Terveyden edistäminen	HY	2	-	-					
Terveystarkastukset uudella tavalla	HY OY	6	6	6	5	1			
*Tieteellisen tutkimuksen perusteita työterveyslääkäreille	TaY	Valmis, pilotoidaan 2016							
Toimialana metalliteollisuus	TY	1	0	-				0	
TTH erikoistumissuunnitelma (x2)	HY	12	7	3	7				
TTH erikoistumissuunnitelma (x2)	TaY	11	8	7			7		
TTH erikoistumissuunnitelma (x2)	TY	6	4	3				3	
TTH erikoistumissuunnitelma (x2)	UEF	20	18	18					18
Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet	TaY	13	8	6	1	0	4	1	0
Työhyvinvointi	OY	11	4	0	2	2			
*Työhön paluun tuki	TaY	Siirtyi vuodelle 2016							
*Työsuojelutietoutta ja –taitoja työterveyslääkäreille	HY	2	-	-					
Työterveyshuolto ja talous	TaY	26	15	10	3	2	4	1	2
Työterveyslääkäriin lakipakki	TaY	20	15	11	5	0	4	0	2
Työterveysneuvottelu	UEF	16	14		9		1		4
Työtoimintalähtöinen työterveyshuolto	OY	4	4	3		4			
Unettomuus ja työ	HY	10	7	7	6				1
<b>YHTEENSÄ</b>		271	196	144					

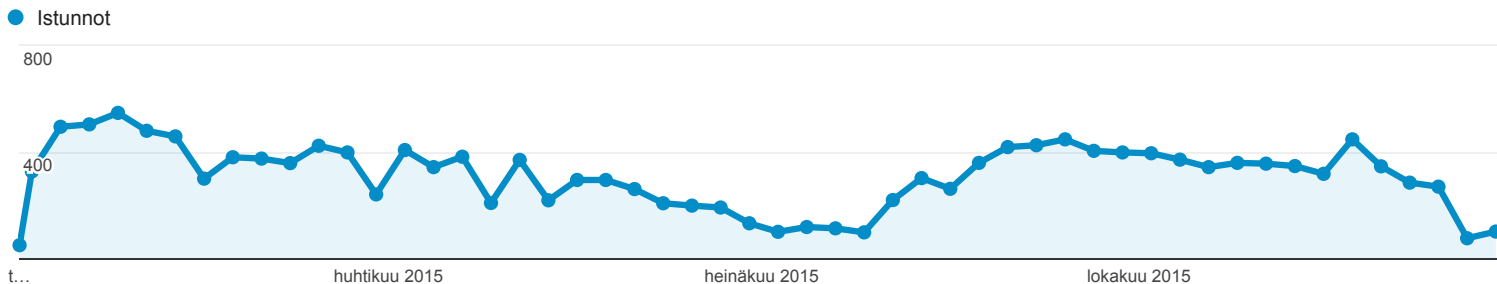
<b>ITSEOPISKELUKURSSIT (*UUSI 2015)</b>	<b>YO.</b>	<b>Sivukatselut</b>	<b>Huomiot, huomautukset</b>
Ammattitaudit	TaY	1431	
A-Step	UEF	599	
*B-lausunnot: Miksi ja mihin kirjoitan hyvän lausunnon?	HY	-	Julkaiseminen siirtyi vuodelle 2016
E-lausunnot ja tapaturmat	HY	734	
Elintarviketeollisuus	TaY	370	
Epidemiologia	TaY	900	
Kognitiivinen toimintakyky ja työ	HY	344	
Konepajatyö	TaY	722	
Kouluttajalääkärin portfolio	UEF	-	Suljettuna vuonna 2015
*Kuinka voin auttaa? – vuorovaikutuskoulutus	UEF	-	Valmistuu vuonna 2016
Kuntoutus ja työkyvyn tuki työterveyshuollossa	HY	962	
Kuljetusala- ja ajoterveyshapauksia	HY	493	
Lakipakki osa 1	TaY	487	
Maatalousyrittäjän työterveyshuolto	UEF	306	
Melu ja työ	HY	-	Kurssi suljettiin, odottaa päivitystä
Näkökulmia työn, työlääkätieteen ja työterveyshuollon historiaan	UEF	172	
Opettajainhuone	UEF	498	
Päihitteet ja työterveyshuolto	TaY	310	
Rakennusalan työterveyshuolto	TaY	334	
REACH-GHS / Kemikaalien terveysriskien arviointi ja hallinta	HY	-	Kurssi suljettiin. Tilalle "Kemikaalien terveysriskien arviointi ja hallinta" 2016
Sisäilma ja terveys	HY	-	Kurssi suljettiin, odottaa päivitystä
Tehokas tiedonhaku	HY	-	Kurssi suljettiin, odottaa päivitystä
Tapauspankki - Pohdi tapauksia!	HY	1122	Tapaukset koottiin yhteen elokuussa, aloitettiin päivitys
Tapauspankki – ammatillinen kuntoutus	UEF		Valmistui tammikuussa 2016
*Terveystalouden työterveyshuolto	OY	-	Valmistuu vuonna 2016
Terveystalous työterveyshuollossa	TaY	406	
Tupakoinnin lopettamisen tuki työterveyshuollossa	HY	354	
*Työelämäntuntemus	UEF	159	Heinäkuusta lähtien
Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet	TaY	382	
Työn fyysisen kuormittavuuden arviointi	TaY	208	
Työnäkö	HY	65	
Työpaikkaselvitys	HY	-	Kurssi suljettiin, odottaa päivitystä
Tärinätauti	HY	-	Kurssi suljettiin, päivitys valmistuu vuoden 2016 aikana
Uni ja vireystila työikäisillä	HY	-	Kurssi suljettiin
<b>YHTEENSÄ</b>		<b>11 358</b>	

1.1.2015 - 31.12.2015

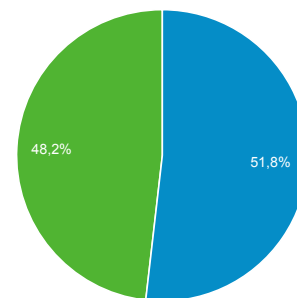
## Yleisön yleiskatsaus

**Kaikki istunnot**  
100,00 %

### Yleiskatsaus




■ New Visitor ■ Returning Visitor



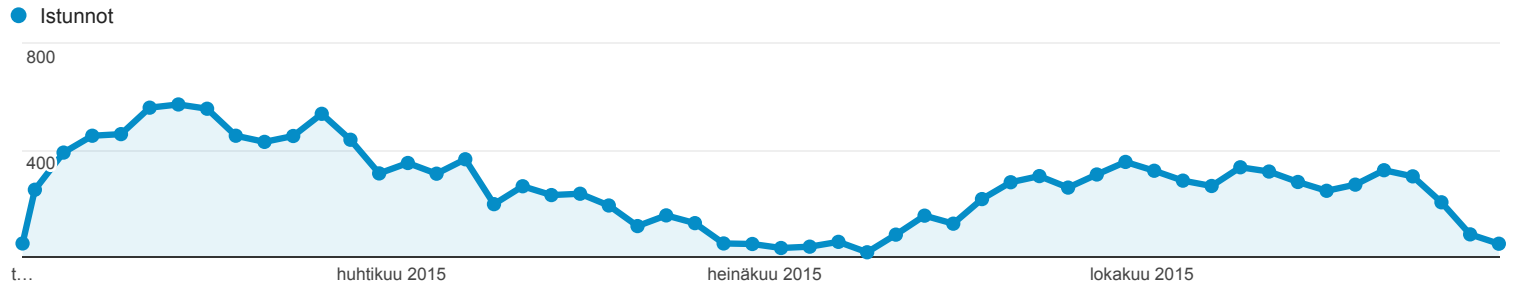
Kaupunki	Istunnot	% Istunnot
1. Helsinki	7 455	45,10 %
2. Tampere	1 310	7,92 %
3. Kuopio	1 178	7,13 %
4. Oulu	1 043	6,31 %
5. Turku	610	3,69 %
6. Espoo	355	2,15 %
7. Jyvaskyla sub-region	287	1,74 %
8. Seinajoki	268	1,62 %
9. Vantaa	255	1,54 %
10. Lappeenranta	214	1,29 %

1.1.2015 - 31.12.2015

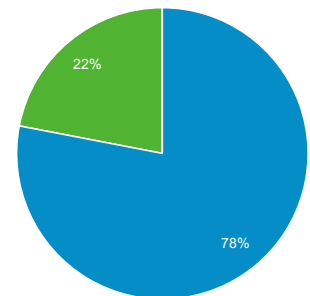
## Yleisön yleiskatsaus

 Kaikki istunnot  
100,00 %

### Yleiskatsaus



■ Returning Visitor ■ New Visitor




Kaupunki	Istunnot	% Istunnot
1. Helsinki	5 287	37,62 %
2. Tampere	1 888	13,43 %
3. Kuopio	1 571	11,18 %
4. Oulu	839	5,97 %
5. Turku	795	5,66 %
6. Espoo	282	2,01 %
7. Kouvola	234	1,66 %
8. Hyvinkää	225	1,60 %
9. Seinäjoki	204	1,45 %
10. Lahti	163	1,16 %

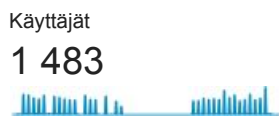
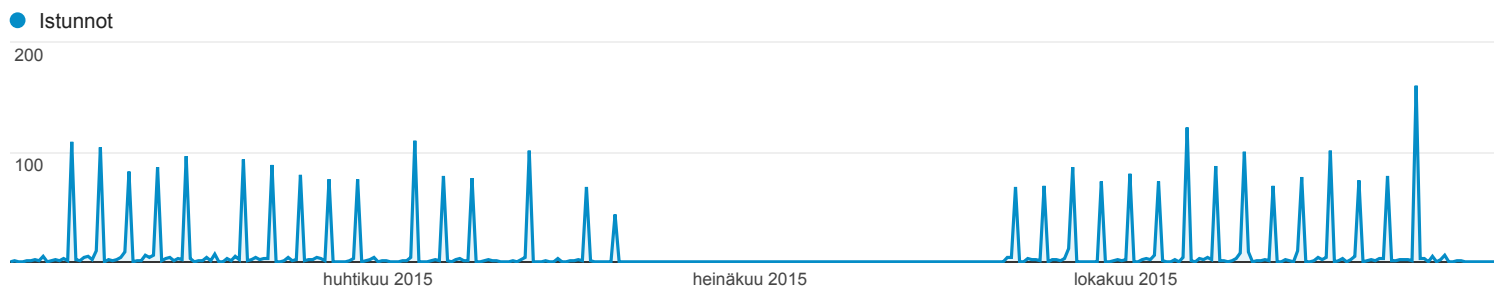


1.1.2015 - 31.12.2015

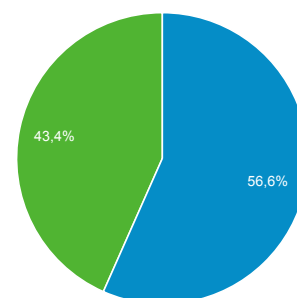
## Yleisön yleiskatsaus

 Kaikki istunnot  
100,00 %

### Yleiskatsaus



■ Returning Visitor ■ New Visitor



Kaupunki	Istunnot	% Istunnot
1. Helsinki	1 476	48,13 %
2. Lappeenranta	142	4,63 %
3. Oulu	121	3,95 %
4. Jyvaskyla sub-region	115	3,75 %
5. Tampere	102	3,33 %
6. Seinajoki	79	2,58 %
7. Vantaa	78	2,54 %
8. Turku	78	2,54 %
9. Kuopio	75	2,45 %
10. Espoo	61	1,99 %